

Nombia Kalesewola Nombia ñan Yesu Kristo ba lese wola Gyɔn nɛ

Siaman Nombia

¹ Nombia ñan doo tɔne kei man nɛ, Wurubuarɛ moonaa ña fa ɔ bu Yesu Kristo nyi waa lese ña wola ɔ balan, na baa nyin gyeñ nombia ñan gyae kekɔñ weeya keña man nɛ. Keñte Kristo kpila ɔ kpilale lee adido te ɔ kaa lese mena nombia keña wola man ɔ tobaale Gyɔn.

² Te man Gyɔn mɔ ñmarase nombia ñan pou man gbagba be naa na me sia nɛ see. Mee di adanseɛ nyi nombia keña yɛɛ Wurubuarɛ nombia ñan Yesu Kristo ba lese wola man nɛ.

³ Walañ kamase ñon ɔ kala tɔne kei man nombia fa balan na, ñon na nyeebam. Te balan ban mɔ bee nyii tɔne kei man nombia te bee di ñe dɔɔ nɛ, ban na nyeebam. Nawolo nyi debañ keñ mena nombia keña pou gyae ke kɔñ nɛ ta benaa.

Tɔna ñan Gyɔn be ñmarase yeele Kristotena akpiise nyetooro ñan ñe kyaa Esia tɛɛle man nɛ

⁴ Man Gyɔn ne ñmarase na tɔne kei mee yeele Kristotena akpiise nyetooro ñan pou ñe kyaa Esia tɛɛle man nɛ. Wurubuarɛ ñon ɔ kyaa te ɔ wulaa ɔ kyaa lee gyangba gyangba keñ te waa kyaa kekpaakekpaa nɛ, na ɔ felin ñon ɔ dana donse nyetooro te ɔ señɛ ñon

Wurubuare gyooro gbeli ken siaman ne, baa mo be berεε boele non na baa fa non wosefεeren.

⁵ Yesu Kristo mo waa mo o berεε boele non na waa fa non wosefεeren. Non yena wala non o ne di o nombia doo, te o ne di Wurubuare wose man adanseε anokoare gbεε. Non yena wala gyan gbate non o be tan gbεε fon lee yen man, te non mo ne diina gyoori tεele kei doo gyoonen pou doo. O ne gyaε daa nideli mena doo te o yenawo kyεεkee o fatabo leki mo lεε daa lee de nombiakumεε pou man.

⁶ O ta mo daa kpu o gyoori ken man, na dee di gyoori kpu na e. Te o see daa saere na dεε som de Gbenjyoo Wurubuare non o yεε o Wurubuare na o kya e ne. Non Yesu Kristo kaboela na gyoorobiiri te o dana don kekpaakekpa. Amen.

⁷ E kεε, o don nona man o ne kon!

Wala kamase waa naa e na o sia,
te bala ban gba boo soo e apia ne baa naa e.

Te lee non doo deise pou bala baa kyaa wala man.

Mena ne gyaε la kon. Amen.

⁸ De Gbenjyoo Wurubuare non o kyaa te o wulaa o kyaa lee gyan gba gyan gba, te waa kyaa kekpaakekpa ken non yena don pou nyee ne kpa nyiaa, "Man yena gyan gbate na otomante."

Gyon naa Yesu na o sia ngba doseε man ne

⁹ Man Gyon non me yεε ε doo Kristo baale e ne ne nmarase na tone kei. Lee ken me silana Kristo doo, daa na non pou nyina na konoo te

dɛɛ naa diyem kenɔ balanɔ ban be doo ɔ gyoori kenɔ man ne naa nɛ. Nawolo nyi kenɔ mɔɔ kolosi Wurubuarɛ nombia nɔn te mɔɔ di Yesu Kristo wose man adansɛɛ dɔɔ, te be funa man kelɔ tɛɛlebii kenɔ lon be kilisi ke gyanɛe te bɛɛ baake ke nyi Patimose nɛ dɔɔ.

¹⁰ De Gbenɔgyoo Wurubuarɛ ɔsom wee daale nɛ, Wurubuarɛ felin nɔn kaa gyoowɔ me man nideli te me nyii woya nɔale me wɔle kenken nɔnba kabere te ba wolawɔ nɛ.

¹¹ Kenɛte woya nɔn yako man nyiaa, “Nmarase kpene kamase kenɔ n ne naa nɛ do tone man, na n ka mo tone kenan yele Kristotena akpiise nyetooro nɔn nɛ kyaa Esia tɛɛle man nɛ. Donɔɔse nɔn man akpiise nɛnan kyaa nɛ yena, Efeso na Simaena na Pɛgamum na Tiatira na Saadise na Filadefia na Loadisia.”

¹² Botɔɔ te ma besena ma wose na maa kee walan nɔn ɔ ne kolosi na man nɛ. Me kabesena ma wose nɛ, te me naa nyeela nyetooro nɔale. Kɔba yayam te ba moowɔ yɛɛ nɔ, te bɛɛ mo kanease bo gyakaa nɛ dɔɔ.

¹³ Me kee na kolo seɔnɛ la nyeela nyetooro nɔn nsana nsana nɔnba deniwalan nɛ. ɔ doona kegba wurikyim tɔ ɔ nawɔɔ pou, te ɔ moo kɔba yayam abɔɔɔ kpan karase ɔ konɔɔ man.

¹⁴ ɔ nyee woloseɛ pareparepare nɔnba akaraleɛ nɛ, te ɔ siabia mɔ ne nɔlakee nɔnba boalan laakem nɛ.

¹⁵ ɔ nawɔɔ ne nɔlakee nɔnba ba moo nyeele bo do boalan man kyalase ke nɛ, te ɔ woya mɔ ne seree nɔnba boo wuu laa ne lam nɛ.

¹⁶ Na ɔ dana kyolobiise nyetooro ɔ dunolun

nyinmaa man, te yoosila kenj ke yee sia na wole te kee bee nideli ne tosee o nooman. Na o siagbee mo ne halakee ngba weese ne gyoo la kpalala ne.

¹⁷ Ma kena e ne, ma soo ma wose lo o nawootee ngba ma yehae ne. Kenje o moo o dunoluh nyinmaa gyakaa me doo te o yako man nyiaa, "Na yee ya. Man yena gyan gbate na otomante hon.

¹⁸ Man yena walan hon me kyaa ne. Kee, ma yehawo kaalan mona nene me kyaa kekpaakekpa. Te me dana don yeh na woyadee pou doo.

¹⁹ Mena doo nmarase nombia han n ne naa ne pou see. Nmarase han pou he kyaa debokeiman, na han pou he gyae kekoh wole wole ne see.

²⁰ Kyolobiise nyetooro han n be naa me dunoluh nyinmaa man, na nyeela nyetooro han booo mo koba yayam yee ha te bee mo kanease gyakaa he doo ne, mena aboo heman yee nombia aweesen ha. Te kpene ken ha sehee fa yaa mee gyae maa wola neh ne. Kyolobiise nyetooro han sehee fa kegyiise ban ba sehee Kristotena akpiise nyetooro han he kyaa donoose nyetooro han siaman ne. Te koba yayam nyeela nyetooro han bee mo kanease gyakaa he doo ne mo sehee fa Kristotena akpiise nyetooro han."

2

Tone kenj booo nmarase yele Kristotena ban be kyaa Efeso donoo man ne

¹ Kenje ɔ besewɔ yako man Gyɔn bela nyiaa, “Nɔmarase nombia kenja yelee Kristotena ban be kyaa Efeso donɔɔ man ne be kegyia non. Yako e nyiaa.

Nne yaa man walan non me dana kyolobiise nyetooro me dunolon nyinmaa man, te me donɛɛ nyeela nyetooro nan boɔ mo kɔba yayam yeɛ na te beɛ mo kanease gyakaa ne doɔ ne nsana nsana ne yako.

² ‘Ma gyen e nombia ayɛɛsa. E ne kyan e wose yeɛ tom, te e ne nyin konɔɔ sen kenken e kayeyɛɛ man. Ma gyen nyi e beɛ mo e wose do na balan kumɛɛ ya. E ta gyoo balan ban beɛ beo baake ba wose nyi be yeɛ Kristo kpilalawɔ ne wose man keɛ, te e naawɔ nyi be yeɛ akereɛtenawɔ.

³ Lee mena ken e be lee man di doɔ e nyinɔ konɔɔ sen kenken naa diyem, ken e wose te yɔkɔse non na e ka lee me wole ya.

⁴ Mɔna nombii dokolon ken mɔɔ naa lee e wose man ken be dei ya yena nyiaa, balan kegyae ken doɔ e man lee kewalan ken e be lee Kristo di ne, ta lee e man.

⁵ Mena doɔ e toɔse botɔɔ ken nafa e senɛɛ pɛte e ba lee e wole ne. E kyɛɛkee lee e gbɛnenɛ kumɛɛ man na e ke kɔn Wurubuare gyan, na e ke yeɛ abɔɔ nan nafa e ne yeɛ kewalan ken ne. Nyi akpaa e te kyɛɛkee e dinɔɔ ya ne, maa kɔn kaa gate dan ken doɔ e kanea ken gyakaa ne lee ke dasenɛ man.

⁶ Mɔna nombii dokolon ken e ne yeɛ te ke dei me gyan yena nyi, e ne kɔla Nikolaitena nombia ayɛɛsa ngba mena ken man mɔ ne kɔla

ηα νε.

⁷ Walaη kamase ηon o dana denjele anenyiin dei νε, waa see denjele na waa nyii kpene keη Wurubuaε felin ηon ne kolosi fa Kristotena baη νε. O kpa nyiaa, walaη kamase ηon o sem keηkeη te o yoo di nombiakumεε pou doo νε, maa fa otenate gbεε na waa di nyeedon dan keη ka seηεε Wurubuaε gyaη botoo keη bεε baake nyi Paradiso νε bia.' ”

Tone keη boo ηmarase yeleε Kristotena baη be kyaa Simaena donoo man νε

⁸ Keηte o besewo yako maη nyiaa, “Nmarase nombia keηa yeleε Kristotena baη be kyaa Simaena donoo man νε be kegyia ηon. Yako e nyiaa.

‘Nne yaa maη walaη ηon maη yena gyaηgbate na otomante, te moo yem te moo bese fon lee yeη man νε ne yako.

⁹ Ma gyeη nombia ηan be yala ηon na kayeyεε keη ε na yeyεε. Ma gyeη mo nyi ε yeε ayematenawo, mona Wurubuaε gyaη na ε te yeε ayematenawo ya. Ma gyeη nombiakumεε ηan balaη ne kolosi lee ε wose man. Mena balaη benaη ne baake ba wose nyi be yeε Gyudatenawo, mona ke yeε dekara ke. N keε na be yeε obonsam balaηwo.

¹⁰ E na yeli kayeyεε keη gyaε kaa koη ε doo νε ka do ηon gyakolon ya. Mεε yako ηon baa nyiaa, obonsam waa yela baa kyaη ε man baale keto deni na waa mo keεse ηon keε. E kena diyem menεε weeya kufu. Nyi akpaa ke yeε yeη

ke koran na, ε sen kenken kelii oto. Akpaa ε yee mena na, maa mo nyeedon kekpaa to non kom.

¹¹ Walaŋ kamase non o dana denjele anenyiin dei ne, waa see denjele na waa nyii kpene ken Wurubuae felin non ne kolosi fa Kristotena ban ne. O kpa nyiaa, walaŋ kamase non o sem kenken te o yoo di nombiakumee pou doo ne, otenate be gyae waa tekaa yen yen bolate ken bela ya.' ”

Tone ken boo nmarase yele Kristotena ban be kyaa Peggamum donoo man ne

¹² Kenje o besewo yako man bela nyiaa, “Nmarase nombia kenja yele Kristotena ban be kyaa Peggamum donoo man ne be kegyia non. Yako e nyiaa.

‘Nne yaa man walaŋ non me dana yoosila sia na wole ken kee bee nideli ne ne yako.

¹³ Ma gyen ε dekyae. Ma gyen nyi ε kyae botoo ken obonsam ne di gyoori ne. Deban ken Antipase ne kolosi ma wose man nombia anokoare man fa balan botoo te boo ko e koran ne, ε senawo kenken ε kelɛɛdi man ken ε ta lee me wole.

¹⁴ Mona nombia bia nan moo naa lee ε wose man ken non dei ya yena nyiaa, balan baale doo ε man ken be silana Baalam kawola ken. Baalam nonan wolana Balaki nyi waa beo Iseraetena na baa yee nombiakumee. Kenje o beo wo yela be dii weenee nan boo mo deesi fa beeneŋ ne, te o besewo yela be yee kafon nombia kpu.

15 Mena ke mɔ te balan baale doo ε man kenj be silana Nikolaitena kawola kenj.

16 Mena doo ε kyεεkee lee ε gbεenej kumεε man na ε ke kɔj Wurubuarε gyanj. Na mena ya nε be gyae ke di weeya ya maa kɔj ε gyanj, na maa mo yoosila kenj doo me nooman nε kaa yoo na mena balan benanj.

17 Walanj kamase njon ɔ dana denjele anenyiin dei nε, waa see denjele na waa nyii kpene Wurubuarε felinj njon ne kolosi fa Kristotena banj nε. ɔ kpa nyiaa, walanj kamase njon ɔ sem kenkenj te ɔ yoo di nombiakumεε pou doo nε, maa fa ɔtenate weenεε njan weesεε te bεε baake njan nyi Maana nε njaaale waa di. Maa bese fa ɔtenate boe wolom kenj boo njmarase yele wɔle daale gyakaa ke doo nε kpu. Njolo be gyae waa gyanj yele kenj gyakaa boe kenanj doo kpu na walanj njon waa nyinj ke nε ya.' "

Tɔne kenj boo njmarase yele Kristotena banj be kyaa Tiatira donɔɔ man nε

18 Kenjte ɔ besewɔ yako manj bela nyiaa, "Njmarase nombia kenja yele Kristotena banj be kyaa Tiatira donɔɔ man nε be kegyia njon. Yako e nyiaa,

'Nne yaa manj Wurubuarε bu njon me sia ne njalakee njgba boalanj laakem nε, te me nawɔɔ mɔ ne njalakee njgba nyeele kenj boo mo do boalanj man kyalase ke nε ne yako.

19 Ma gyanj ε nombia ayεesa. Ma gyanj ε balanj kegyae na ε keledi na yɔ ɔsom na ε keε kyanj ε wose seɲ kenkenj kayeyεε man. Ma gyanj

nyi nenɛɛ dɔɔ, ɛ ne yɛɛ nombia kpaakpaa kela debaŋ keŋ ɛ be taŋgbɛɛ lɛɛ maŋ di nɛ.

²⁰ Mɔna nombii dokolon keŋ mɔɔ naa lee ɛ wose maŋ keŋ be dei ya yɛna nyiaa, ɛ ne fa alo ŋon bɛɛ baake e nyi Gyesebeli ŋon ɔ ne baake ɔ wose nyi ɔ yɛɛ Wurubuare dekpenkpenɣyɔɔre e nɛ gbɛɛ te ɔ ne yɛɛ ɔ kegyaebii. Nawolo nyi ɔ dana ɔ kawolakum keŋ ɔ na beo me tewulɛɛ, te ɔ ne yeli bɛɛ yɛɛ kafon nombia te ɔ ne yeli bee di weenɛɛ ŋan bɛɛ mo deesi fa bɛɛneŋ nɛ.

²¹ Ma te kɛɛ ɔ siaman kyare nyi nafa waa kyɛɛkee lee ɔ gbɛɛneŋ kumɛɛ ŋenaŋ maŋ na waa koŋ Wurubuare gyaŋ, mɔna ɔ bɛɛ gyae waa tina ɔ nombiakumɛɛ ŋenaŋ keyɛɛ yela ya.

²² Lee mena dɔɔ maa gyɔ e do kawee, na waa doo dofonon dɔɔ yeyɛɛ. Te akpaa balan baŋ pou baŋ na e ne yɛɛ mena kafon nombia ŋenaŋ te wɔŋ ba wose lee ɔ nombiakumɛɛ ŋenaŋ keyɛɛ maŋ ya nɛ, maa yela baŋ mo kena diyem nideli ŋgba ŋon nɛ.

²³ Maa koe ɔ balan baŋ pou be silana e nɛ. Me yɛɛ mena nɛ, Kristotena baŋ pou baa gyeŋ nyi maŋ yɛna walaŋ ŋon ɔ gyeŋ balan konɔɔse na ba agyueŋse maŋ nombia pou. Nombia ŋan walaŋ kamase ne yɛɛ nɛ te maa kɛɛ na maa tɔ e kom.

²⁴ Nenɛɛ emɛɛ balan akan baŋ ɛ kyaa Tiatira donɔɔ maŋ te ɛ be bɛɛ ɛ te sila Gyesebeli kawolakum keŋ ya, te ɛ be bɛɛ ɛ te kasee kpene keŋ baŋ be silana alo ŋonaŋ nɛ ne baake nyi ɔbɔnsam nombia aweesen ŋan ya nɛ, mɔɔ gyae maa mo kasolo daale lo ɛ dɔɔ bela ya.

25 Mɔna ε kyaŋ nombia ŋan ε dana nε man kenken kelii debaŋ ken maa bese koŋ.

26-27 Walaŋ kamase ŋon ɔ sem kenken te ɔ yoo di ɔbɔnsam dɔɔ te ɔ yeε ma kegyaebii kelii ɔto nε, maa fa e doŋ na waa di tεεlese pou dɔɔ, ŋgba mena ken me kya be fa maŋ doŋ nε.

Maa fa e doŋ na waa di tεεle kei balan pou dɔɔ, ken ɔ be gyae waa wii be waraŋase ya.

Waa yeεε wɔ bogobogobogo ŋgba mena ken beε yeεε saabuse nε.

28 Na maa bese fa ɔtenate nebo kyolobii ŋon kpu.

29 Walaŋ kamase ŋon ɔ dana denjele anenyiin dei nε, waa see denjele na waa nyii kpene ken Wurubuare felin ŋon ne kolosi fa Kristotena ban nε.' "

3

Tɔne ken bɔɔ ŋmarase yelee Kristotena ban be kyaa Saadise donɔɔ man nε

¹ Kenje ɔ besewɔ yako maŋ bela nyiaa, "Ŋmarase nombia keŋa yelee Kristotena ban be kyaa Saadise donɔɔ man nε be kegyia ŋon. Yako e nyiaa.

Nne yaa maŋ walaŋ ŋon me dana Wurubuare felinse nyetooro, na kyolobiise nyetooro ŋan me nyinmaa man nε ne yako. 'Ma gyeŋ ε nombia ayεεsa. ε te lεε yelee nyi ε dana nyeedoŋ, mɔ n keε na ε ta yekee te ε doŋ.

² Mena dɔɔ ε koro na ε ka do ε kelɛɛdi kyomii kenj be kaa te keɛ gyae ke ka yenj nɛ donj. Nawolo nyi ma te naa nyi ε nombia ayɛɛsa bɛɛ tekaa gyoo me Wurubuare sia ya.

³ Mena dɔɔ ε tɔɔse nombia njan bɔɔ wola njon na njan ε be nyii te ε be lɛɛ di nɛ, na ε ke kyanj njanideli. Na ε ke kyɛɛkee ε dinɔɔ lee ε gbɛɛnenj kumɛɛ man kɔnj Wurubuare gyanj. Nyi akpaa ε te kyɛɛkee ε dinɔɔ ya nɛ, maa kɔnj kaa futaa njon njgba mena kenj njmɛɛlate ne kaa futaa walanj nɛ. Nawolo nyi ε be gyae ε ka gyenj debanj kenj maa mo kɔnj ya.

⁴ Mɔna ε dana balanj kyomii baale Saadise donɔɔ man botɔɔ, kenj banj te yɛɛ nombiakumɛɛ mo ayimɛɛ kpateɛ ba wose ya. Mena balanj benanj baa do kegbase wolomɛɛ pareparepare sila manj, nawolo nyi be kaboena nyi baa sila manj.

⁵ Walanj njon ɔ sem kenjkenj te ɔ yoo di nombiakumɛɛ pou dɔɔ nɛ, maa do ɔtenate kegba wolom njgba mena balanj benanj nɛ. Mɔɔ gyae maa lese ɔtenate yele lee nyeedonj tɔne kenj man ya. Maa di ɔtenate wose man adansɛɛ fa me kya na ɔ kpilala banj pou nyi ɔ yɛɛ me walanj e.

⁶ Walanj kamase njon ɔ dana denjele anenyiinj dei nɛ, waa see denjele na waa nyii kpene kenj Wurubuare felinj njon ne kolosi fa Kristotena banj nɛ.' "

Tɔne kenj bɔɔ njmarase yeleɛ Kristotena banj be kyaa Filadefia donɔɔ man nɛ

⁷ Kenṭe ɔ besewɔ yako maṅ bela nyiaa,
 “Nmarase nombia kenṭa yelee Kristotena baṅ be
 kyaa Filadefia donɔɔ man ne be kegyia ṅon.
 Yako e nyiaa.

Nne yaa maṅ walaṅ ṅon ayimeε be doo ma
 wose man ya, te mee di anokoare ne ne yako.
 Maṅ danaana gyoo Defidi gyoorobiiri safowaa
 kenṭ. Akpaa me kyaṅ ke tɔ na, ṅolo be tale
 toro ke ya. Te akpaa ma toro ke na, ṅolo mɔ
 be kyaa waa tale kyaṅ ke tɔ ya.

⁸ Ɔεε, ma gyeṅ ε nombia ayεεsa pou. Ma
 gyeṅ nyi ε be dana donṅ nideli ya, mɔna ε dana
 me nombia ṅan man kenṭkenṭ kenṭ ε ta lee me
 wɔle ya. Mena dɔɔ me ta toro denanɔɔ see ṅon
 kenṭ ṅolo be kyaa waa tale tɔ ke ya.

⁹ Mεε gyae ε ka gyeṅ nyi mena ɔbɔnsam
 tewulεε baṅ bεε beo baake ba wose nyi be yeε
 Gyudatenawɔ, mɔna ba te yeε Gyudatenawɔ ya
 ne, maa yela mena balanṅ benanṅ pou kaa bunṅii ε
 nawɔɔtεε, na be popou kena nyi mεε gyae ε
 nombia nideli.

¹⁰ Lee mena kenṭ ε be di me nombia dɔɔ te ε
 be nyiṅ konɔɔ seṅ kenṭkenṭ ε kayeyεε man dɔɔ,
 maa lese ṅon lee kayeyεε dinaa kenṭ gyae ke kɔṅ
 kaa kεεse tεele kei dɔɔ balanṅ pou kεε ne man.

¹¹ Kεε, be gyae kedi weeya ya, maa kɔṅ.
 Mena dɔɔ ε kyaṅ anokoare kawola kenṭ ε gyeṅ
 ne man kenṭkenṭ, na ṅolo be nyiṅ lεo gyooro
 kotɔtɔɔ kenṭ mɔɔ yako nyi maa fa ṅon ne lee ε
 nyiṅmaa man ya.

¹² Walaṅ kamase ṅon ɔ sem kenṭkenṭ te ɔ
 yoo di ɔbɔnsam na nombiakumεε pou dɔɔ ne,
 maa mo e yeε ṅgba dekpadaṅ ne me kya

Wurubuare ɔsom deni dinaa kenj man. Mena walaŋ ɲonaŋ be gyae waa tuu lee botɔɔ korakora ya. Maa ɲmarase me kya Wurubuare yelee, na me kya Wurubuare donɔɔ Gyerusalem wɔle kenj yelee gyakaa ɔ dɔɔ. Mena Gyerusalem wɔle kei gyae ke tisi bo lee me kya Wurubuare gyaŋ adido kɔŋ. Na maa bese ɲmarase maŋ gbagba mɔ yelee wɔle gyakaa ɔtenate dɔɔ.

¹³ Walaŋ kamase ɲon ɔ dana denjele anenyiin dei ne, waa see denjele na waa nyii kpene kenj Wurubuare felin ɲon ne kolosi fa Kristotena baŋ ne.' "

Tɔne kenj bɔɔ ɲmarase yelee Kristotena baŋ be kyaa Laodisia donɔɔ man ne

¹⁴ Kenjte ɔ besewɔ yako maŋ bela nyiaa, "ɲmarase nombia kenja yelee Kristotena baŋ be kyaa Laodisia donɔɔ man ne be kegyia ɲon. Yako e nyiaa.

Nne yaa maŋ Yesu ɲon Wurubuare nombia ɲan pou be tɛɛ me dɔɔ kɔŋ mena, te mɛɛ mo me konɔɔ pou kolosi Wurubuare nombia ɲan anokoare man, te maŋ yena abɔɔ ɲan pou Wurubuare be yeɛ ne nyee ne ne yako.

¹⁵ Ma gyeŋ ε nombia ayɛɛsa pou nyi ε be laŋɛɛ ya, te ε be feɛ mɔ ya. Ma kegyaebii yena nyi nafa yaa laŋɛɛ yaa ε feɛ.

¹⁶ Mɔna kenj ε be laŋɛɛ ya, te ε be feɛ mɔ ya, te ε yeɛ bo mɔlaa ne dɔɔ, mɛɛ gyae maa buusu ɲon lee me nɔɔman leki.

¹⁷ Emɛɛ kpa ε te nyin ε wose kenj abɔɔ pou te dee fa ɲon, mena dɔɔ kolo bee hia ɲon bela ya. Mɔ n keɛ na ε don kyekpakyekpakyekpa, te

ε γεε ayematenawo. Ε sia te γεεε te ε δωη
ditenṭeli, te ε nombia mo dana waranase.

¹⁸ Mena δωο μεε yako ηon baa nyiaa, ε κωη
kaa λεε κωba yayam kpaakpaate kenj δωο mo ke
do boalan man kyalase ke νε me gyan. Kenj ne
gyae la ke yela ε ke nyin ε wose nideli. Ε κωη
kaa λεε kegbase wolomeε me gyan na ε ka mo
wuu ε wose ditenteli na ε deseh kenj. Ε κωη kaa
λεε sia tee me gyan do ε sia, na ε ke nyin naa
nideli.

¹⁹ Μεε gyae ε ka gyeη nyi balan ban pou
μεε gyae be nombia νε ban te μεε kale na,
na ma te wωη ba denele. Mena δωο ε yase ε
sia kyεεkee lee ε gbεeneη kumεε man, na ε ke
κωη Wurubuare gyan.

²⁰ Ε tei man. Ma seηεε denanoo man μεε
gyo disim kenj. Nyi akpaa ηolo de nyii ma woya
te o toro man disim kenj νε, maa gyoo otenate
gyan na daa na e ka do nyinmaa di.

²¹ Walan kamase ηon o sem kenkenj te o
yoo di obonsam na nombiakumεε pou δωο νε,
maa fa otenate gbεε na waa kyaa me gyan me
gyooro gbeli kenj δωο. Ngba mena kenj man
mo ba sem kenkenj yoo di obonsam na
nombiakumεε pou δωο, te moω gyu ke kyaa
me kya gyan o gyooro gbeli kenj δωο νε.

²² Walan kamase ηon o dana denele anenyiin
dei νε, waa see denele na waa nyii kpene kenj
Wurubuare felin ηon ne kolosi fa Kristotena
ban νε.”

Adido ɔsom

¹ Keŋa pou wole ne, ma besewo kee na te me naa disim daale adido Wurubuaɛ man na ka toroɛ. Keŋte ma besewo nyii woya ŋan be kolosi na maŋ kaalan ŋgba kabere te ba wolawo ne ne yako maŋ nyiaa, “Gyeŋ koŋ adido kebo, na maa lese aboo ŋan pou kaboena nyi ŋe deɛ koŋ keŋa wole ne wola neŋ.”

² Karatetee dokolon te Wurubuaɛ felin ŋon kaa gyoowo me man, te o yela me naa gyooro gbeli daale adido, na ŋolo kyaa ke doo.

³ Na walan ŋon o kyaa gyooro gbeli keŋ doo ne ne ŋalakee ŋgba boya kpaakpaa nyinŋan ŋan beɛ baake ŋa nyi Gyasipa na Kanelia ne. Te okyimaale ŋolo mo te kilisi gyooro gbeli kenan gyaŋee, na o ne ŋalakee ŋgba boe kpaakpaa keŋ beɛ baake ke nyi Emeradi ne. Boya keŋa pou yeɛ boya kpaakpaa ŋan boo ne seɛ ŋe doo ya.

⁴ Na gyooro gbeleɛ sao anaara (24) ŋaale mo te kilisi gyooro gbeli dinaa keŋ gyaŋee, te kegyiise sao banaara (24) mo kyakɛɛ gbeleɛ ŋenan doo. Kegyiise benan doona aboo wolomeɛ pareparepare, te be wuuna gyooro kototose ŋan boo mo koba yayam yeɛ ŋa ne.

⁵ Na oga keŋmaale na oga kefae na lee gyooro gbeli dinaa keŋ dedoi man. Te kanease nyetooro mo banɛɛ gyooro gbeli kenan siaman ŋeɛ kpaɛ. Kanease ŋenan yena Wurubuaɛ felinse nyetooro ŋan.

⁶ Keŋte me naa kolo gyooro gbeli keŋ siaman ŋgba epo lon ne. Na ke yeɛ gelen gelen te keɛ ŋalakee ŋgba diiku ne. Na wonise banaara

baale ban be dana nyeedon ne donne nsana nsana kilisi gyoro gbeli ken. Be dana sia be siaman na be wole pou.

⁷ Woni gyan gbate non yee ngba dinaate ne, te balate non mo yee ngba nunkyue baale ne. Batorote non siagbee yee ngba deniwalan ne, te banaarate non mo yee ngba otoloku non o ne furufu felin man ne.

⁸ Mena wonise banaara ban pou dana benkelee looro looro. Be dana sia ba yan kamase na be benkelee nan ateta gba. Boo ne tina nonon kekpee yela ya. Nelim na ka weese pou na bee kpee nonon lese Wurubuaru yele nyiaa,

“De Gben gyoo Wurubuaru Dekpatakpere,
Ayimee kamase be doo n man ya!
Ayimee kamase be doo n man ya!
Ayimee kamase be doo n man ya!

Nyan yena don pou nyee.

Nyan yena walan non n be kyaa kaalan.

Nyan yena walan non n kyaa deban kei.

Te nyan yena walan non nyan ke kyaa
kekpaakekpaa.”

⁹ Wonise banaara ban ne kpee nonon kelee walan non o kyaa gyoro gbeli ken doo kekpaakekpaa ne lese o yele. Deban kamase ken be yee mena na,

¹⁰ na kegyiise sao banaara ban te tisi bunji walan non o kyaa gyoro gbeli ken doo kekpaakekpaa ne siaman na be ta som e. Bee gyuuu be gyoro kototose nan see gyoro gbeli ken siaman, na ba te yako nyiaa,

¹¹ “De Gben gyoo, nyan yena de Wurubuaru.

N kaboena nyi baa lese n yeke na baa mo obuofa
fa neŋ.

N dana doŋ, nawolo nyi nyan yεεna kpene
kamase.

N yεε kpene kamase bo n kegyaebii man,
te n kegyaebii man te ne popou mo kyaa
ne.”

5

*Yesu Kristo waageŋ kaboela nyi waa toro tone
keŋ*

¹ Keŋa wole ne, me naa tone deboosa daale
doo walaŋ non o kyaa gyoro gbeli keŋ doo ne
dunoluŋ nyinmaa man. Ba te nmarase do tone
keŋ siaman na ke wole pou, te ba moo kolo
anemaatan ngeba keeni ne to ke noo
betabonyetoro.

² Keŋte me naa Wurubuaε kpilale donje
nolo fae yeεa keŋkeŋ boose nyiaa, “Amote
kaboela nyi waa wolee keenise nan, na waa
toro tone keŋ?”

³ Mona, na nolo be kyaa adido yaa tεεle kei
doo, yaa tεεle kei ateta keŋ waa tale toro tone
keŋ na waa kala ke ya.

⁴ Mena doo me wiiwo nideli, nawolo nyi be te
nyin walaŋ non o kaboena nyi waa toro tone
keŋ yaa waa kala ke ya.

⁵ Botoo te kegyiise ban man nolo yako man
nyiaa, “Na wii ya. Keε, walaŋ non beε baake nyi
Dinaate non o ba lee Gyuda dekpanalan man
na gyoo Defidi duuluŋ man te o yεε walaŋ
dinaa e ne te yoo di obonsam doo. Mena doo

ḡon ne gyae la waa tale wolee keenise nyetooro ḡan, na waa toro t̄one keḡ.

⁶ Keḡte me naa Nambu ḡon ɔ yεε ḡgba ba koo e bo ne seḡεε gyooro ḡbeli keḡ na wonise banaara baḡ, na kegyiise sao banaara baḡ nsana nsana. ɔ dana woo nyetooro na sia nyetooro. Sia nyetooro ḡan yena Wurubuarε felinse nyetooro ḡan ɔ be kpili k̄ḡ t̄εεle kei d̄ɔɔ yenaḡ kamase ne.

⁷ Bot̄ɔ te Nambu ḡon k̄ḡaw̄ɔ kaa l̄εε t̄one keḡ lee walaḡ ḡon ɔ kyaa gyooro ḡbeli keḡ d̄ɔɔ ne nyinmaa man.

⁸ ɔ ke l̄εε t̄one keḡ ne, wonise banaara (4) baḡ na kegyiise saobanaara (24) baḡ kaa buḡaw̄ɔ som Nambu ḡonaḡ. Na be man walaḡ kamase dana adoleε na k̄ɔba yayam nyefale, na oliifi te wulu ḡe man. Oliifi keḡ seḡεε baa fa Kristotena kefane keḡ beε fane fa Wurubuarε ne.

⁹ Keḡte be kpee n̄ɔɔneḡ w̄ole fa Nambu ḡon nyiaa,

“Nyan kaboela nyi nya l̄εε t̄one keḡ na n ke wolee keenise ḡan.

Nawolo nyi ba koo neḡ,

te n moo n fatabo l̄εε balan fa Wurubuarε.

N l̄εε balan lee akpaḡalaḡ kamase man,

na deise kamase na t̄εεle kei d̄ɔɔ duulun

kpookpoo man,

na t̄εεlese kamase man fa Wurubuarε.

¹⁰ N ta mo mena balan benaḡ kpu n gyoori keḡ man,

te n yela ba bese gyoorobia na saese na baa som Wurubuarε,

na be kaa di gyoori t̄εεle kei balan pou d̄ɔɔ.”

11 Me ka bese gɛɛse kɛɛ nɛ, te me nyii Wurubuare kpilala burum baale woƿa. Ba boe kenj nyi ɲolo na ɲolo be tale kala wɔ ya. Na be te kilisi gyooro gbeli kenj na wonise banaara banj na kegyiise sao banaara banj pou.

12 Na bee kpee nɔɔnenj kenjkenj nyiaa,
 “Nambu ɲon bɔɔ ko e nɛ,
     ɲon kaboela nyi dɛɛ lese ɔ yele
     na dɛɛ mo obuo fa nideli.
 ɲon te doɲ na nyansa na wosekenyinj pou
     kaboena.”

13 Botɔɔ te me nyii kpene kamase kenj Wurubuare be yeɛ te ɲe kyaa adido, na ɲan ɲe kyaa tɛɛle dɔɔ na ɲan ɲe doo tɛɛle ateta, na ɲan ɲe doo ɛpo man nɛ pou kpee nɔɔnenj yako nyiaa,

“Walanj ɲon ɔ kyaa gyooro gbeli kenj dɔɔ,
     na Nambu ɲon te kaboena nyi
     dɛɛ lese ba yele na dɛɛ mo obuo
     na gyoorobiiri fa wɔ kekpaakekpa.”

14 Kenjte wonise banaara banj sɛɛwɔ yako nyi,
 “Amɛn.” Te kegyiise sao banaara banj tisiwɔ
 bunji ba doona dɔɔ, te ba moo be sia bunj tɛɛle
 man te ba somwɔ.

6

Yesu ke wolee keenise nyetooro ɲan

1 Me ka seɲ mɛɛ kɛɛ nɛ, te Nambu ɲon wolee keenise nyetooro ɲan bɔɔ mo mataa tɔne kenj tɔ ke nɔɔ nɛ man gyanjgate kenj. Botɔɔ te me nyii wonise banaara banj man ɲolo fae yeesa kenjkenj ɲgba ɔga fae la nɛ baake nyiaa, “Kɔɲ!”

² Karatetee dokolonj me kee na, dɛɛkyɔŋ wolom pareparepare ɲolo seŋɛɛ laa. Na walaŋ ɲon ɔ kyaa ɔ dɔɔ nɛ dana baŋdanj, te ba moo gyooɔ kotɔtɔɔ fa e. Keŋte ɔ kyaawɔ dɛɛkyɔŋ ɲon dɔɔ lee laŋ ɲgba walaŋ ɲon ɔ ne yoo di debaŋ kamase nɛ, te ɔ laŋawɔ ɔ kaa yoo di.

³ Nambu ɲon ke wolee keeni alate keŋ nɛ, te me nyii wonise banaara baŋ man balate ɲon woya baakewɔ nyiaa, “Kɔŋ!”

⁴ Karatetee dokolonj te me naa dɛɛkyɔŋ balate ɲolo mɔ leewɔ kɔŋ. Kei ɲon yeɛ dɛɛkyɔŋ yayam e. Te be faa walaŋ ɲon ɔ kyaa ɔ dɔɔ nɛ donj nyi waa lese wosefɛɛɛɛɛɛɛɛɛɛ lee tɛɛle kei dɔɔ, na balaŋ ke nyiŋ yoo koe dɔŋa. Keŋte ba moo yoosila dinaa daale do e ɔ nyiŋmaa man.

⁵ Nambu ɲon ke wolee keeni atoorote keŋ nɛ, me nyii wonise banaara baŋ man batoorote ɲon woya baakewɔ nyiaa, “Kɔŋ!” Me kee na dɛɛkyɔŋ bibiini kirikirikiri ɲolo seŋɛɛ laa me siaman. Na walaŋ ɲon ɔ kyaa ɔ dɔɔ nɛ dana kɔta keŋ beɛ mɔ kerɪ abɔɔ nɛ ɔ nyiŋmaa man.

⁶ Botɔɔ te me nyii kolo ɲgba walaŋ kekolosi nɛ wonise banaara baŋ man nyiaa, “Baa yɔɔ kefaa biliŋ kuruwaatɔɔ lee walaŋ wee dokolonj tom keyɛɛ kɔba. Mena mɔ te baa yɔɔ wambela biliŋ kuruwaa tɔɔse atooro lee walaŋ wee dokolonj tom keyɛɛ kɔba. Mɔna nuŋ na solonj dɔɔ, ɲolo na tina ɲa ya!”

⁷ Nambu ɲon ke wolee keeni anaarate keŋ nɛ, te me nyii wonise banaara baŋ man banaarate ɲon woya baakewɔ nyiaa, “Kɔŋ!”

⁸ Me gɛɛse kee na, dɛɛkyɔŋ kpalaa kɔŋkɔɔŋ ɲolo seŋɛɛ laa botɔɔ. Walaŋ ɲon ɔ kyaa ɔ dɔɔ

ne te beε baake nyi Yen. Na woyadεε mo silana e wole wole. Ba te fa wo don nyi baa mo yoosila na tanam, na kawese na wonembia kumεε ban be kyaa tεεle kei doo ne, koe balan ban be kyaa tεεle kei doo ne be man kekpase anaara man dekpεn dokolon.

⁹ Nambu non ke wolee keeni anonte ken ne, te me naa balan baale woya na be doo Wurubuarε kedeesa boe ken ateta. Mena woya kεwo yena balan ban lee Wurubuarε nombia nan keyako doo te boo koe wo ne. Mena balan benan senawo kenken di Wurubuarε nombia nan wose man adansεε, ken be ta lee be wole ya.

¹⁰ Botoo te woya ban fae yeesa kenken boose nyiaa, “De Gbengyoo Wurubuarε, nyan yena donte. Nyan nyaagen yena walan non n ne di anokoare, te ayimεε kamase mo be doo n man ya. Woromo te nyan ke di tεεle kei doo balan nombia, na n ke won ba denεle lee mena ken boo koe daa ne doo?”

¹¹ Ken te Wurubuarε faa woya ban man walan kamase kegba wolom wurikyim. Te o yako wo nyiaa, “E nyin konoo kyaa kyomii. Nawolo nyi kaboena nyi ε tebia Kristotena akan ban kaboena nyi baa koe wo lee Wurubuarε nombia nan keyako doo, ngba mena ken boo koe non ne be yaanoole ken kelii pε.”

¹² Nambu non ke wolee keeni loorote ken ne, karatete dokolon te tεεle wosiwo kenken, te weese kyεεkeewo biri tuum ngba kanyan bibiini ne. Te gyaalan mo kyεεkeewo yase goon ngba fatabo ne.

13 Botɔɔ te kyolobiise kuliwɔ lee adido yala tɛele man, ɲgba mena keɲ felinɲ dinaa de gyɔɔ te daasebia adendeleɛ ne tirii yala nɛ.

14 Keɲte adido mɔ bɔɔwɔ ɲgba mena keɲ bɛɛ bɔɔ dofononɲ nɛ te ke ɲaalaawɔ. Te bulase na tɛelesebia ɲan lon be kilisi ɲa gyanɛee nɛ, pou ɲaalaawɔ lee botɔɔ keɲ ɲa senɛɛ nɛ.

15 Te tɛele kei dɔɔ gyoonenɲ na yoonɔɔtɛna kegyiise, na balanɲ ban be dana kɔba na tɛele kei dɔɔ kegyiise na gbenɲ kamase, na gyoorobia pou yekiiwɔ ka yo boya bɔɔnenɲ man na kpananɛ ɲan ɲe gyakaa bulase dɔɔ nɛ ateta.

16 Keɲte be fae yeesa baake bulase na kpananɛ ɲan nyiaa, “ɛ bilinɲ kaa wuu de dɔɔ. Na walanɲ ɲon ɔ kyaa gyooro gbeli keɲ dɔɔ nɛ be nyinɲ naa daa ya, na Nambu ɲon mɔ be nyinɲ mo ban wɔɲ da denɛle ya.

17 Nawolo nyi wee dinaa keɲ baa mo ban di balanɲ nombia nɛ te lii. Te amɔte ne gyae la waa tale sen be siaman?”

7

Wurubuarɛ balanɲ ban ɔ ba do wɔ nso nɛ

1 Keɲa pou wɔle nɛ, me naa Wurubuarɛ kpilala banaara baale na ba senɛɛ tɛele kei yenaase anaara ɲan man. Te be tɔɔ felinɛ ɲan ɲɛɛ gyɔɔ lee tɛele kei yenaase anaara ɲan pou, na ɲɔɔ nyinɲ gyɔ tɛele dɔɔ yaa epo dɔɔ yaa dan kamase dɔɔ ya.

2 Keɲte ma besewɔ naa Wurubuarɛ kpilale ɲolo, na ɔ ta lee weese dɛɛlee yenanɲ. ɔ dana kpene keɲ Wurubuarɛ ɲon ɔ kyaa

kekpaakekpaa ne na mo do o balan nso ne o
nyinmaa man. Botoo te o loo noo yako
Wurubuare kpilala banaara ban Wurubuare be
fa wo don nyi baa mo kayeyee kon teele na epo
doo ne nyiaa,

³ “E na wolee teele yaa epo yaa daase nan ya,
kelii deban ken dee mo kpene ken de
Wurubuare na mo do o balan nso ne, fee ban
pou bee som e ne tirinooe doo pe.”

⁴ Botoo te ba wola man balan ban Wurubuare
ba do wo nso ne be yaanoole. Be yaanoole yee
balan kakponse kufu ala akpen kufu ala
(144,000). Mena balan kewo pou lee Iseraetena
akpanalan kufu ala nan pou man.

⁵ Balan kakponse kufu bala (12,000)
lee la Gyuda duulun man.

Balan kakponse kufu bala (12,000)
lee la Ruben duulun man.

Balan kakponse kufu bala (12,000)
lee la Gade duulun man.

⁶ Balan kakponse kufu bala (12,000)
lee la Asa duulun man.

Balan kakponse kufu bala (12,000)
lee la Nafitali duulun.

Balan kakponse kufu bala (12,000)
lee la Manase duulun man.

⁷ Balan kakponse kufu bala (12,000)
lee la Simeon duulun man.

Balan kakponse kufu bala (12,000)
lee la Lewi duulun man.

Balan kakponse kufu bala (12,000)
lee la Isaka duulun man.

⁸ Balan kakponse kufu bala (12,000)
 lee la Sebulon duulun man.
 Balan kakponse kufu bala (12,000)
 lee la Gyosefo duulun man.
 Te balan kakponse kufu bala (12,000)
 mo lee la Bengyamen duulun man.

Balan burum ban nolo be tale kala wo ya ne

⁹ Kenan wole me kee na, balan burum baale
 senee laa ken nolo na nolo be tale kala wo ya.
 Mena balan benan lee teese na debiise na
 deise na akpanalanse na balan kpookpo
 kamase man. Mena balan benan pou senee
 gyoro gbeli ken na Nambu non siaman. Ba
 doona kegbase wolome wurikyim, te walan
 kamase mo dana okee faaren o nyinmaa man.

¹⁰ Na bee fae yeesa kenken yako nyiaa,
 "Wurubuare non o kyaa gyoro gbeli ken doo
 ne,
 na Nambu non ne lee na da nyee."

¹¹ Deban kenan na, Wurubuare kpilala ban pou
 senee kilisi gyoro gbeli ken, na kegyiise sao
 banaara ban na wonise banaara ban. Be popou
 tisiwo bunii mo be sia bun teele man gyoro
 gbeli ken siaman, te ba som Wurubuare

¹² te be seewo nyiaa,
 "Amen.

De Gbengyoo Wurubuare danaana don na
 nyansa na gyoorobiiri.

Mena doo e yela dee do e noo lese o yele
 kekpaakekpa.

Amen."

¹³ Botoo te kegyiise sao banaara ban man
 nolo boose man nyiaa, "Balan bomo yena ban

ba doona kegbase wolomεε wurikyim kenja te alen yaa ba leewo?”

¹⁴ Kenje me tiranoo fa e nyi “Kegyia, nyan gyenja la.” Te o yako man nyiaa, “Balan kewo yena balan ban Wurubuarε ba lese wo lee kayeyεε dinaa ken be koj be doo ne man. Ban yena balan ban boo faafo ba kegbase Nambu non fatabo ken man te non lee wolose pareparepare ne.

¹⁵ Mena doo,
te be yela be kaa senawo
Wurubuarε gyooro gbeli ken siaman ne.
Bεε som Wurubuarε o deni dinaa ken man
nelim na ka weese.

Walan non o kyaa gyooro gbeli ken doo ne,
waa felee o kanyan wuu wo na waa gyee
wo.

¹⁶ Tanam be gyae ka ko wo bela ya,
te lonboanē mō be gyae ka ko wo bela ya.
Weese be gyae waa nyakee wo ya,
te duwulawula mō be gyae ke nyin wo ya.

¹⁷ Nawolo nyi Nambu non o senεε
Wurubuarε gyooro gbeli ken nsana nsana
ne,

non ne gyae la waa keε be doo
ngba mena ken namensekeelere
ne keε o namense doo ne.

Non ne gyae la waa ta be siaman
mo wo gyu nyeedon lon ken gyan.

Te Wurubuarε gbagba ne gyae la
waa feefo ba siasaran pou lee be siaman.”

8

Nambu ñon ke wolee keeni otomante keñ

¹ Nambu ñon ke wolee keeni nyetoorote keñ bɔɔ mo tɔ tɔne keñ nɔɔ nɛ, adido botɔɔ pou yɛɛwɔ yididi kelii ñgba debaŋ yaale nɛ.

² Botɔɔ te me naa Wurubuaɛ kpilala nyetooro baŋ bɛɛ sem Wurubuaɛ siaman nɛ. Te ba moo kabereɛe nyetooro fa wɔ.

³ Keñte Wurubuaɛ kpilale ñolo kɔŋawɔ kaa sen kedeɛsa boe keñ gyaŋ. Na ɔ dana kɔba yayam nyefale ɔ nyiŋmaa man. Te ba moo oliifi burum ñaale fa e nyi waa mo kpu na Wurubuaɛ balan baŋ kefane keñ bɛɛ fane nɛ, na waa mo gyakaa kedeɛsa boe keñ bɔɔ mo kɔba yayam yɛɛ ke, te ke doo gyooro gbeli keñ siaman nɛ dɔɔ.

⁴ Keñte oliifi keñ nyɔɔse ñan na Wurubuaɛ balan baŋ kefane keñ leewɔ Wurubuaɛ kpilale ñon nyiŋmaa man gyu Wurubuaɛ gyaŋ.

⁵ Keñte Wurubuaɛ kpilale ñon lese boalaŋ lee kedeɛsa boe keñ dɔɔ do kɔba yayam nyefale keñ man wulu. Te ɔ fuŋa ke na boalaŋ keñ lee adido botɔɔ ke lɔ tɛɛle man. Karatetee dokolon te ɔga ñmaalewɔ te ɔ faewɔ na yeesa, te tɛɛle mo wosiwɔ.

Wurubuaɛ kpilala kawola be kabereɛe

⁶ Botɔɔ te Wurubuaɛ kpilala nyetooro baŋ be dana kabereɛe ñan nɛ, desina ba wose na baa wola be kabereɛe ñenaŋ.

⁷ Keñte Wurubuaɛ kpilale gyaŋgbate ñon wola ɔ kabereɛ keñ. ɔ kawola ke pɛ te be fuŋa akpelenkpelenbia na boalaŋ keñ fatabo

kyakalεε ke man nε lee adido kaa lε tεele doo. Kekonj mena nε, boalanj kpaα tεele kei kekpase atooro man dekpεnj dokolonj, na daase pou kekpase atooro man dekpεnj dokolonj na njalese nalanj nyinjan pou.

⁸ Kenanj wole te Wurubuarε kpilale balate njon mo wola o kabere ke nj. O kawola ke nε, te be funja kolo njgba bula dinaa daale ne kpaα la nε kaa lε εpo man. Karatetee dokolonj na εpo kekpase atooro man dekpεnj dokolonj ta bese fatabo goonj.

⁹ Ke man wonembia pou mo kekpase atooro man dekpεnj dokolonj yekeewo. Te agbelese dinaana njan njε do nj εpo doo nε, njε man kekpase atooro man dekpεnj dokolonj wolεεwo pou.

¹⁰ Kenjte Wurubuarε kpilale batoorote njon mo wola o kabere. O kawola ke nε, te kyolobii dinaa njon o ne kpaα njgba boalanj na daakpee nε, leewo adido kaa yala boone nj na lonse njan ne puu lee tεele man nε kekpase atooro man dekpεnj dokolonj man wolεε nj pou.

¹¹ Kyolobii njonanj yele yena Njante. Mena doo lonse njan pou kekpase atooro man dekpεnj dokolonj yεε njan, te balanj banj pou booo nyoo lonj kenanj nε, be man burum yekeewo lee ke njan ke nj doo.

¹² Kenanj wole te Wurubuarε kpilale banaarate njon mo wola o kabere. O kawola ke nε, te weese kekpase atooro man dekpεnj, na gyaalanj kekpase atooro man dekpεnj, na kyolobiise kekpase atooro man dekpεnj pou gyoo diti nj tεε tuum. Wee dibilinj mo kekpase

atooro man dekpẹn dokolon te nyin kenmanjẹe korakora ya. Mena mo te be kpala nelim man akpẹn atooro na, ke man dekpẹn dokolon mo te nyin kenmanjẹe ya.

¹³ Me ka seṅ mεε kεε nε, te me naa otoloku ṅolo na o ne furufu adido adido. Kenjẹte me nyiiwo o ne yako kenken nyiaa, “Balan ban baa kyaa tεele kei doo kelii deban ken Wurubuarε kpilala batooro akan ban baa wola be kabereε nε, baa laako bola bola!”

9

¹ Kenan wole te Wurubuarε kpilale banonjẹte ṅon mo wola o kabere ken. O kawola ke nε, te me naa kyolobii ṅolo kuluwo lee adido kaa yala tεele man. Botoo te Wurubuarε moo safowaa ken bεε mo toro disim ken tεε booo kyilimkyilim ken ke tan oto ya nε fa kyolobii ṅon.

² O ka toro booo ken noo nε, nyooṣe leewo ke man ṅgba mena ken nyooṣe na lee boalan degyapaa man nε. Te nyooṣe ken yela weese na ṅoma pou biriwo tuum.

³ Kenjẹte akpataana leewo nyooṣe ṅan man kaa yala tεele doo. Te be faa wo don ken baa mo to balan ṅgba kanase nε.

⁴ Be yako wo nyi be na woleε tεele kei doo ṅalese na daase na aboo ṅan ne tuu tεele doo nε ya. Mona baa naase balan ban Wurubuarε ta do wo nso be tirinooṣe doo ya nε diyem.

⁵ Ba te fa wo don nyi baa ko balan benan ya. Mona be faa wo don bo nyi baa mo naase wo diyem gyaalanja banonjẹte. Te diyem ken booo naa nε, wee wo ṅgba kana too na walan nε.

⁶ Mena weeya nenan man ne, balan baa gyae yen nyi baa yen mo bo gyae baa yen ya. Baa gyae nyi yen de kaa mo wo, mona yen be gyae waa benaa wo ya.

⁷ Mena akpataana benan yee ngba deekyonse ban bo desina wo baa mo gyu yoo ne. Aboo naale gyakaa ba nyeeya doo ngba kototose nan bo mo koba yayam yee na ne, te be siagbee mo yee ngba denibalan ne.

⁸ Ba wose wona yee ngba ala nyeenyose ne, te be kela mo yee ngba dinaate kela ne.

⁹ Na aboo naale mataa be konose doo, ngba nyeela pampasan nan yoonotena na mo gyee be konoo ne. Te be benkelee mo ne yee yeesa ngba deekyonse burum ne tuu na be kotase bee gyu yoo ne.

¹⁰ Na be dana gyunse nan ne to balan ngba kanase ne. Te don ken baa mo naase balan diyem gyaalanba banon ne, doo bo be gyunse nenan man.

¹¹ Be gyoo non o ne kee be doo yena obonsam kpilale non o ne kee bo kyilimkyilim ken ke tan oto ya ne doo ne. Gyudatena dei man na bee baake e nyi Abadon, te Girikitenana dei man na bee baake e nyi Apolion ken nawolo nyi Abowolere.

¹² Kayeyee gyanbate ken kaalana laa ne. Ala mo don gbee ne kon.

¹³ Kenje Wurubuaru kpilale loorote non mo wola o kabere. O kawola ke ne, te me nyii woya naale leewo Wurubuaru kedeesa boe ken bo mo koba yayam yee ke te ka senee Wurubuaru siaman ne, ka yenaase anaara nan man.

14 Woya nenan yako Wurubuare kpilale loorote non o dana kabere ken ne nyiaa, "Tina obonsam kpilala banaara ban boɔ bake wo do boo dinaa Efurate man ne yela."

15 Mena doo be tinaa wo yela. Na Wurubuare te desina wo see fa mena deban kei, na mena wee kei na mena gyaalan kei na mena kulutoo kei, nyi baa koe teele kei doo balan kekpase atooro man dekpen dokolon.

16 Ken te ba wola man balan ban be kyaa deekyɔnse ban doo ne be yaanɔle. Na be yaanɔle yee kakpon kakponse sohononse ala (200,000,000).

17 Deekyɔnse na balan ban be kyaa be doo te moɔ naa wo ngba doseɛ man ne, be dinoo yaa mee gyaɛ maa wola non ne. Nyeela pampasan nan balan ban be kyaa deekyɔnse ban doo ba mo gyee be konɔse ne, ne naale yaseɛ ngba boalan ne, te naale mo bireɛ yuu te naale mo yee kegym nun ngba kpatakpele ne. Deekyɔnse ban nyeeya yee ngba dinaate nyee ne. Na boalan na nyɔse na kpatakpele na lee be noose man.

18 Boalan na nyɔse na kpatakpele nan ba lee be noose man ne, nan yena kayeyee nombia nan ba ko teele kei doo balan kekpase atooro man dekpen dokolon ne.

19 Deekyɔnse ban don ken bee mo koe balan ne doe be noose na be gyunse man. Be gyunse yee ngba doma ne, te ne dana nyeeya nan bee mo gooli balan.

20 Balan ban boɔ kaa teele kei doo ken be ta yem lee mena kayeyee nombia ken man ya ne,

te tina be nombiakumεε keyεε yela ya. Ba te kyεεkee ba agyueη na baa tina aboo ηan ban gbagba ba mo be nyinmaase yεε ηa ne kasom yela ya. Be te tina felinkumεε na beeneη ηan ban gbagba ba mo koba yayam yaa koba wolom yaa nyeela yaa boya yaa daase yεε ηa ne kasom yela ya. Mɔna mena beeneη kewɔ bεε naa ya, te ηe bee nyii dei ya te ηe bεε tεε mɔ ya.

²¹ Mena ke mɔ te ba te kyεεkee ba agyueη na baa tina balan kakoe, na ηmeesen nombia na kafon nombia na ηmεelen nombia yela ya.

10

Wurubuarε kpilale ηon ɔ dana tɔnebii ken bɔɔ bɔ ke ne

¹ Kei wɔle ne, ma besewɔ naa Wurubuarε kpilale donte ηolo bela na ɔ ta lee adido ɔ ne kɔη. Na debuηta te kilisi ɔ wose gyanee ηgba kegba te ɔ doona ne, te kolo mɔ te kilisi ɔ nyee gyanee ηgba okyimaale ne. ɔ siagbεε ne ηalakee ηgba weese ne, te ɔ nawɔɔ mɔ yεε ηgba daakpeese na boalan seηε la ne kpa ne.

² Na ɔ dana tɔnebii daale ken bɔɔ gyuusu ke ne ɔ nyinmaa man. Kenεe ɔ moo ɔ dunoluη nae gyakaa εpo dɔɔ, na ɔ demena nae mɔ seηεε tεεle dɔɔ.

³ Kenεe ɔ fae yeesa kenken ηgba dinaate muusu la ne. ɔ ke fae yeesa ken ne, te ɔga faewɔ betabonyetooro.

⁴ ɔga ke fae betabonyetooro ken ne, nafɔ me gyaewɔ nyi maa ηmarase kpene ken mɔɔ nyii lee ɔga kefae ken man ne see. Mɔna me nyii woya ηaale lee adido ken ne yako maη nyiaa,

“Kyan nombia njan n be nyii ne do n nyee man. Na nmarase nja see ya.”

⁵ Botoo te Wurubuare kpilale non moo naa o senɛɛ ken o nae daale gyakaa epo doo, te o nae daale mo senɛɛ tɛele doo ne gyinaa o dunolun nyinmaa adido.

⁶ Kenɛte o kaja Wurubuare non o kyaa kekpaakekpa, te o be yɛɛ adido na aboo njan pou ne kyaa botoo, na ateta na aboo njan pou ne kyaa kebo, na epo na aboo njan pou ne doo ke man ne nɛtam. Nɛtam ken o be kam ne yɛna nyiaa, “Wurubuare be gyae waa doo wole lee kpene ken o ne gyae nyi waa yɛɛ ne man ya.

⁷ Mɔna deban ken Wurubuare kpilale nyetoorote non waa wola o kabere ken ne, deban kenan te nombia aweesen njan Wurubuare be yako fa o tewuleɛ ban be yɛɛ wa akpenkpenjgyooɔrawo ne, gyae ke koɛ mena.”

⁸ Botoo te woya njan moo nyii lee adido kaalan ne besewo kolosi fa man bela nyiaa, “Ta gyu ke lee tonebii ken boo gyusu ke ne lee Wurubuare kpilale non o senɛɛ te o nae daale gyakaa epo doo, te o nae daale mo senɛɛ tɛele man ne nyinmaa man.”

⁹ Mena doo me gyuuwo Wurubuare kpilale non gyan nyi waa mo tonebii ken fa man. Kenɛte o yako man nyiaa, “Lee ke na n ke tao ke. N ne tao ke ne, ke gyae ke yɛɛ nen gyon n nooman nɛgba teeboo ne. Mɔna akpaa n lila ke na, ke gyae ke yɛɛ njan n tooman.”

¹⁰ Botoo te me lee tonebii ken lee Wurubuare kpilale non nyinmaa man te ma moo ke tao. Me keɛ tao ke ne, na ke dana gyon nɛgba teeboo ne

me nɔɔman. Mɔna ma ke tao ke mo lila nɛ, me tɔɔman pou yɛɛ maŋ ɲaŋ bo.

¹¹ Ma ke tao ke taŋ nɛ te me nyii woƵa ɲaale yako maŋ nyiaa, “Kaboena nyi nya bese gyɔ Wurubuare nombia ɲan ɔ be yako neŋ nɛ dekpɛŋkpɛŋ fa balan burum, na tɛɛlese na deise na gyoonɛŋ ɲgba mena keŋ Wurubuare ba lese wola neŋ nɛ.”

11

Wurubuare adansɛɛtena bala ban

¹ Keŋa wɔle nɛ, te ɲolo faa maŋ gbutu keŋ ke yɛɛ ɲgba daŋ keŋ bɛɛ mo maa kolo nɛ. Keŋte ɔ yako maŋ nyiaa, “Koro gyu ke maa Wurubuare ɔsom deni dinaa keŋ na Wurubuare kedeesa boe keŋ, na n ke kala balan ban pou bɛɛ som Wurubuare botɔɔ nɛ.

² Mɔna na maa tɛɛle keŋ ke doo Wurubuare ɔsom deni dinaa keŋ yenaase nɛ ya, nawolo nyi be ta mo botɔɔ fa balan ban ba te yɛɛ Gyudatenawɔ ya nɛ. Ban ne gyae la baa di don Gyerusalem donɔɔ keŋ dɔɔ gyaalaŋna sɔŋola na ala.

³ Te maa kpila ma adansɛɛtena bala, na baa do lia abɔɔ kɔŋ kaa kolosi me nombia ɲan mɔɔ lese wola wɔ nɛ gyaalaŋna sɔŋola na ala.”

⁴ Adansɛɛtena bala ban yɛna oliifi daase ala na kanease daase ala ɲan seŋɛɛ Wurubuare ɲon ɔ yɛɛ tɛɛle kei pou Gbenɲyoo e nɛ siaman nɛ.

⁵ Akpaa ɲolo de kɔŋ nyi ɔ kaa yɛɛ mena Wurubuare akpɛŋkpɛŋgyɔɔra bala kewɔ nombiikum daale nɛ, boalan na lee be nɔɔse man kaa ko be kolala benaŋ. Te walaŋ kamase

ḡon ɔ ne gyae nyi waa yɛɛ wɔ kolo kum daale na, mena gbɛɛ kenan man te bɛɛ mo ko ɔtenate.

⁶ Mena Wurubuare akpenkpengyɔɔra bala kɛwɔ dana don, ken baa tale tɔ gbɛɛ nyi deban kamase ken baa kolosi Wurubuare nombia na ɔga na ḡɛɛ ya. Be dana don ken baa tale yela lonse pou ka bese fatabo, te baa tale yela kayeyɛ kamase mo ke yala tɛɛle kei dɔɔ deban kamase ken bɛɛ gyae.

⁷ Akpaa Wurubuare akpenkpengyɔɔra bala ban de kolosi be nombia ḡan tan nɛ, wonembukum ḡon ɔ ne kyaa lee bɔɔ kyilimkyilim ken ka be tan ɔto ya man nɛ, waa kaa yokii na wɔ na waa di be dɔɔ na waa koe wɔ.

⁸ Te baa tina ba woya yela donɔɔ dinaa ken abɔntere man. Mena donɔɔ kei man te be gyɔɔ be Gbenjyoo sakaa ɔpanɗan dɔɔ ko. Balan ta do mena donɔɔ kenan ye le nyi Sodom yaa Igyipite.

⁹ Balan baa lee donɔɔse kpookpoo, na deise kpookpoo na tɛɛlese kpookpoo man kɔḡ kaa kɛɛ woya benan weeya atooro na yaale. Mɔna balan baa bɛɛ nyi be na wuu wɔ ya.

¹⁰ Ba yen gyae ke yɛɛ tɛɛle kei dɔɔ balan gyon. Baa di wee kenan ḡgba ba wee dinaa daale nɛ, na baa kyɛɛ dɔḡa abɔɔ. Nawolo nyi Wurubuare akpenkpengyɔɔra bala kɛwɔ naase balan diyem nideli tɛɛle kei dɔɔ.

¹¹ Mɔna weeya atooro na yaale kei wɔle nɛ, Wurubuare yela ɔ weesɛ kaa gyoo be man te be fonawɔ koro kyaa. Kei yela gyakolon gyoo balan ban pou bɔɔ naa wɔ nɛ nideli.

18 Balan ban boɔ gyen neŋ ya ne ta gyen ban n doɔ,
 mona nenɛɛ te kaboena nyi nya lese n ban wola.
 Deban te lii keŋ nyan ke di balan ban boɔ yekee ne nombia,
 na n ke to n tewuleɛ akpenkpengyoora na n balan ban pou beɛ som neŋ ne kom.
 N ke to balan ban bee yee neŋ ne,
 na balan ban be dana yele,
 na balan yakaa nyiban pou kom.
 Te deban te lii keŋ nyan ke woleɛ balan ban pou beɛ woleɛ teele kei ne.”

19 Botoo te be kyaŋa Wurubuare osom deni dinaa keŋ ke kyaa adido ne toro, te me naa Nookebakesee Adakaa keŋ. Kenŋte oga ŋmaalewo te o faewo, te teele wosiwo te akpelenkpenbia dinaana yalawo.

12

Alo fulute ŋolo na wonembukum dekpatakpere ŋolo wose man nombia

¹ Kenŋa wole te gyakolon nombia ŋaale lese ŋa wose wola lee adido bela. Me naa alo ŋolo na weese kiliseɛ na e ŋgba keŋ te o doona ne, te gyaalan mo doo o nawoo tee. Na o wuuna gyooro kototoo keŋ kyolobiise kufu ala mataa na ke.

² Na alo ŋonan dana fulu keŋ o na donee, te weelen keŋ doo o ne fae yeesa.

³ Kenŋte ma besewo naa gyakolon nombia ŋaale lee adido bela. Me naa wonembukum yayam dekpatakpere ŋolo na o yee ŋgba lanjan

nε, na ɔ dana nyeeya nyetooro na woo kufu. Na gyoooro kotɔtɔose nyetooro gyakaa ɔ nyeeya njan dɔɔ.

⁴ Akpaa n kpala kyolobiise man akpenj atooro na, wonembu njon moo ɔ gyunj gberaa nje man dekpenej dokolonj lo tɛele man. Na wonembu njonan senjεε alo njon ɔ na donjee nε siaman, nyi akpaa ɔ lola ɔ bu njon na waa mo e lila debokenan man.

⁵ Botɔɔ te alo njon lola bu baale njon waa di gyoori tɛele kei dɔɔ balan pou dɔɔ, kenj ɔ be gyae waa wii be waranase ya nε. ɔ ka lola bu njon pε, te be kaa too e leo lee ɔ naa njon nyinmaa man mo e gyu kefa Wurubuare njon ɔ kyaa ɔ gyoooro gbeli dɔɔ nε.

⁶ Kenje alo njon yeuwɔ ka gyoo kefula man, botɔɔ kenj Wurubuare be desina see e nyi baa kεε ɔ dɔɔ gyaalanja sɔnola na ala.

⁷ Kenje yoo yalawɔ adido botɔɔ. Wurubuare kpilale kegyia Maekεle na ɔ tewulεε yoowɔ na wonembukum dekpatakpere njon na ɔ tewulεε.

⁸ Mɔna wonembukum njon na ɔ tewulεε te yεε donj ya, mena dɔɔ be te nyin dasenjae adido botɔɔ ya.

⁹ Kenje be gegi wonembukum njon lee adido botɔɔ. Njon yεna benenj benenj dom njon bεε baake e nyi yele wɔlεεre yaa ɔbɔnsam, njon ɔ na beo balan pou tɛele kei dɔɔ nε. Te be funja njon na ɔ tewulεε ban pou lee adido kaalo tɛele man.

¹⁰ Botɔɔ te me nyii woya njaale adido ne yako kenkenj nyiaa,
 “Nεnεε deban kenj Wurubuare
 waa lεε ɔ balan nyee nε te lii.

Wurubuare ta lese ɔ don na ɔ gyoori deɔɔ,
te Kristo nyeeleere non mo ta lese wola nyi
ɔ dana don tɛele kei balan pou dɔɔ.

Nawolo nyi be te fun ɔbɔnsam non
ɔ na mo nombiakumɛɛ gyakaa Kristotena
dɔɔ
Wurubuare siaman nelim na ka weese ne
ke lo tɛele man.

11 Nambu non ɔ ba mo ɔ wose fa kedeesa ne
fatabo,
na anokoare nombia nan bɔɔ kolosi ne,
nan te ba moowɔ di ɔbɔnsam dɔɔ.

Be te wii ban gbagba nyeedon ya,
mona ba moo ba wose fa yen lee ba keledi
dɔɔ.

12 Mena dɔɔ emɛɛ ban pou ε kyaa Wurubuare
man ne,
ε yela ke yeɛ non gyon.

Mo emɛɛ ban pou ε kyaa tɛele kei dɔɔ
na epo man ne ε laako,
nawolo nyi ɔbɔnsam ta mo ban tisi
lee Wurubuare man kɔn ε gyan.

ɔ ta mo ban tisi kɔn,
nawolo nyi ɔ gyen nyi ɔ weeya nan
be kaa tɛele kei dɔɔ ne ta boo ya!"

13 Deban ken wonembukum non be naa nyi
be te fun e lee Wurubuare man kaa lo tɛele
man ne, te ɔ korowɔ ɔ ne gegi alo non ɔ ba lola
bu baale non ne.

14 Mona Wurubuare faa alo non otoloku
dinaa nolo benkeleɛ ala, na waa nyin tale mo
furufu yela wonembukum non gyu kefula man,
botɔɔ ken bɔɔ desina see e nyi baa keɛ ɔ dɔɔ

kulutooneŋ atooro na yale ne, na wonembukum ñon be nyiŋ gbɛɛ ke yɛɛ e kolo botɔɔ ya.

¹⁵ Botɔɔ te wonembukum ñon puu loŋ lee ɔ nɔɔman ŋgba boo kakpela ne, na ke gyɔ alo ñon laŋ.

¹⁶ Mɔna tɛɛle kyɔɔ alo ñon. Tɛɛle bɛɛwɔ te ke nyɔɔ loŋ keŋ pou wonembukum ñon be puu lee ɔ nɔɔman ne.

¹⁷ Mena dɔɔ wonembukum ñon gyeŋa baŋ alo ñon dɔɔ, te ɔ laŋawɔ yela e nyi ɔ kaa yoo na ɔ bia akan baŋ. Alo ñonan bia benaŋ yena balan baŋ pou bee di Wurubuarɛ nombia ŋan dɔɔ, te bee di Kristo wose man adanseɛ ne. Keŋte wonembukum ñon gyuuwɔ ka seŋ epo nɔɔman.

13

Wonembukum ñon ɔ ba lee epo man ne

¹ Botɔɔ te me naa wonembukum ñolo na ɔ ta lee epo man ɔ ne kɔŋ. Na ɔ dana woo kufu na nyeyɔ nyetooro, te gyooro kotɔɔɔse wue woo ŋan pou dɔɔ. Te be ŋmarase mmusuo nombia ŋaale gyakaa nyee kamase dɔɔ.

² Wonembukum ñon mɔɔ naa ne yɛɛ ŋgba mokɔɔte ne. ɔ dana gelase ŋgba ɔsakuru ne, te ɔ nɔɔ mɔ yɛɛ ŋgba dinaate ne. Keŋte wonembukum gyangbate ñon moo ɔ don na ɔ gyoorobiiri na ɔ kegyiiri ŋan pou ɔ dana ne fa wonembukum kei.

³ Gyam dinaa daale kyaawɔ kyaa wonembukum ñon nyee keŋ daale dɔɔ keŋ nafa ke gyae ke tale ko e, mɔna gyam kenan ta yem. Wonembukum ñonan nombia dana gyakolon, mena dɔɔ tɛɛle kei dɔɔ balan pou sila e.

⁴ Balan burum som wonembukum dekpatakpere non, nawolo nyi na o ta mo o don fa wonembukum kei. Ba som wonembukum kei te be kelee e nyiaa, "Amote kyaa la ngba wonembukum kei ne, te amote mo ne gyae la waa tale yoo na e?"

⁵ Kenje be feefuwɔ do wonembukum non nyi waa yee kegyira nombia, na waa kolosi mmusuo nombia tia Wurubuarɛ. Te be faa e don nyi waa mo di teele kei doo gyaalanja sɔnola na ala.

⁶ Te wonembukum non gyuuusu o noo kolosi mmusuo nombia tia Wurubuarɛ wolee o yele, na o deni dinaa ken na ban pou be kyaa Wurubuarɛ man ne.

⁷ Kenje ba besewɔ fa e don nyi waa mo yoo na Wurubuarɛ balan ban na waa di be doo. Te be faa e don bela nyi waa mo di akpanalanse, na teele kei doo balan na deise na lonoro kamase balan doo.

⁸ Teele kei doo balan burum baa som wonembukum kei. Mena balan kewɔ yena balan ban ba te nmarase ba yela do nyeedon tone ken man ya ne. Nyeedon tone kenan yee Nambu non o ba mo o wose fa kedeesa leenan teele kei kewalan ne wui.

⁹ Wala non o dana dejele anenyiin dei ne, waa see dejele na waa tei.

¹⁰ Akpaa yee nyi baa kyan nolo yoo man na, yoo man te baa tan kyan e.

Te akpaa yee nyi nolo waa yen sila nooman na, sila nooman te waa tan yen.

"Kei nawolo baa nyi,

kaboena nyi Wurubuare balan baa nyin
konoo
na baa sen kenken ba kelɛedi man.”

Wonembukum non o be bee lee teele man ne

¹¹ Botoo te ma besewo naa wonembukum
noloo te bee lee teele man bela. Na o dana woo
ala ngba nam ne, mona o kekolosi yee ngba
wonembukum dekpatakpere non ne.

¹² Don ken wonembukum gyanbate non
dana ne, ken te balate kei mo dana o ne yee o
tom o doo non yele man. Te o yela teele kei doo
balan pou som wonembukum gyanbate non o
dana gyanbare dinaa o nyeeman ne.

¹³ Wonembukum kei mo yee gyakolon nombia
dinaana. O yela boalan gba koran leewo adido
kon kaa yala teele man te balan pou naawo.

¹⁴ Lee gyakolon nombia nan o be yee
wonembukum gyanbate non yele man ne doo,
o talewo beo teele kei doo balan pou. Te o nere
wo te be maa bane ngba wonembukum
gyanbate non, boo mo yoosila gooli e o
nyeeman yen yen te o ta yem ya ne.

¹⁵ Be faa wonembukum balate kei don nyi
waa fa bane non boo maa ngba wonembukum
gyanbate non ne nyeedon na waa tale kolosi,
na waa yela baa koe ban pou boo bee nyi boo
som bane nonan ya ne.

¹⁶ Te mena wonembukum kei besewo nere
walan kamase, balan ban be dana yele na balan
yakaa nyiban, na ban be dana koba na
ayematena na gyoorobia na gbenja pou yela ba
doo wo nso be dunolon nyinmaase man na be
tirinooose doo.

¹⁷ Walaŋ kamase ŋon ɔ be dana wonembukum gyanɔgbate ŋon nso ken ya ne, ɔtenate be dana gbɛɛ nyi waa yɔɔ kolo yaa waa lɛɛ kolo ya. Nso kei yena wonembukum ŋon yele, yaa ɔ yele ken nɔmba.

¹⁸ Walaŋ ŋon Wurubuare be fa e nyansa ne, ŋon waagen ne gyae la waa tale nyii nombii kei man. Walaŋ ŋon ɔ dana agyuen ne, ŋon ne gyae la waa tale gyen wonembukum ŋon nɔmba kei yaanɔɔle, nawolo nyi nɔmba kei yeɛ deniwalaŋ nolo yele ke. Nɔmba kenan yena sɔŋonɔŋse looro na sɔŋotooro na looro (666).

14

Nambu ŋon na ɔ balan

¹ Kenan wɔle ma besewɔ gɛɛse kɛɛ na, te me naa Nambu ŋon ɔ ba mo ɔ wose fa kedeesa ne seŋɛɛ Siyɔn bula ken dɔɔ. Na balan kakponse kufu bala akpen kufu ala (144,000) seŋɛɛ Nambu ŋonan gyan. Ba te ŋmarase Nambu ŋon yele na ɔ kya Wurubuare yele gyakaa mena balan benan tirinɔɔse dɔɔ.

² Ken te me nyii woya ŋaale lee adido ŋgba boo wuu la waale ne lam ne, te ka besewɔ wii ŋgba ɔga fae la ne. Woya ŋan mɔɔ nyii ne, ŋe yeɛ ŋgba baale ne gyɔɔ na adoleɛse ne.

³ Mena balan kɛwɔ seŋawɔ Wurubuare gyooro gbeli ken, na wonise banaara ban na kegyiise ban siaman kpee nɔɔnen wɔle. Te nolo te tale kasee nɔɔnen kenan kpu na balan kakponse kufu bala akpen kufu ala (144,000)

banj Wurubuarɛ be tɔ ba nyeeman kom lɛɛ wɔ lee tɛɛle kei dɔɔ nɛ ya.

⁴ Mena balan kɛwɔ yɛna balan banj bɔɔ tela ba wose nideli, keŋ ba te doo na ala yaa baala see korakora ya nɛ. Bee sila Nambu ŋon gyu yɛnanj kamase keŋ ɔ ne gyu nɛ. Balanj kɛwɔ yɛna balan banj Wurubuarɛ be tɔ ba nyee man kom lɛɛ wɔ lee tɛɛle kei dɔɔ nɛ. Be ta mo wɔ fa Wurubuarɛ na ɔ Nambu ŋon, ŋgba mena keŋ walan na mo ɔ wɔɔman weenɛɛ gyanŋba nyiŋan deesi fa Wurubuarɛ nɛ.

⁵ Be te di dekara see korakora ya, te nombiikum kamase mɔ be mataa na wɔ ya.

Wurubuarɛ kpilala batooro banj

⁶ Kenanj wɔle te ma besewɔ naa Wurubuarɛ kpilale ŋolo na ɔ ne furufu felinj man adido. Na ɔ dana Kristo nombia kpaakpaa ŋan ŋe kyaa kekpaakekpaa nɛ waa kolosi fa deise, na akpaŋalanse na tɛɛle kei dɔɔ balan pou.

⁷ Keŋte ɔ kolosiwɔ keŋkeŋ nyiaa, “ɛ yee Wurubuarɛ na ɛ ka lese ɔ yele, nawolo nyi ɔ nombia kedi debanj keŋ te lii. ɛ som Wurubuarɛ, nawolo nyi ŋon yɛena adido na ateta na ɛpo na lonse pou.”

⁸ Botɔɔ te Wurubuarɛ kpilale balate ŋolo mɔ kɔŋawɔ kaa yako nyiaa, “Babilon donɔɔ dinaa keŋ te yɛɛɛ. ɔ te yale, nawolo nyi ɔ ta mo ɔ kafon nombia kyansee tɛɛle kei dɔɔ balan pou. ɔ kafon kei yɛɛ yaa ŋgba solon donɛte te ɔ moowɔ fa tɛɛle kei dɔɔ balan te be nyɔɔwɔ dɛese nɛ.”

⁹ Keŋte Wurubuarɛ kpilale batoorote ŋolo mɔ kaa yakowɔ keŋkeŋ nyiaa, “Akpa ŋolo da som

wonembukum ḡon, yaa bane ḡon bɔɔ maa ḡgba ḡon nɛ, yaa ɔ sɛɛ te ba do e nso ɔ nyinmaa man yaa ɔ tirinɔɔ dɔɔ nɛ, be gyae ke de fa e ya.

¹⁰ Wurubuare waa gyen ban ɔtenate dɔɔ na waa wɔŋ ɔ denele nideli. Gyae ke yɛɛ ḡgba Wurubuare gbagba moonna solon donje do leenɔ keŋ nawolo nyi ɔ ta gyen ban nɛ man fa e. Mena walaŋ ḡonaŋ waa naa diyem nideli boalaŋ keŋ ne kpa a ḡgba ba moo kpatakpela bo do ke man nɛ Wurubuare kpilala na Nambu ḡon siaman.

¹¹ Boalaŋ keŋ man mena walaŋ ḡonaŋ waa yeyɛɛ nɛ, ke nyɔɔse gyae ka gyen gyu adido kekpaakekpa. Te balan ban bɛɛ som wonembukum ḡon, na bane ḡon bɔɔ maa ḡgba wonembukum ḡonaŋ nɛ, na ban pou bɔɔ do wɔ wonembukum ḡonaŋ nso nɛ, bɔɔ gyae baa fɛɛfo korakora ya. Baa naa diyem nideli nelim na ka weese.”

¹² Mena dɔɔ kaboena nyi Wurubuare balan ban bee di Wurubuare mmaraase dɔɔ, te be silana Yesu anokoare man nɛ, baa nyin konɔ na baa seŋ keŋkeŋ gbɛɛ kamase man.

¹³ Keŋte me nyii woya ḡaale lee adido bela nyiaa, “Nmarase see nyiaa, ‘Balan ban pou baa yeŋ de Gbengyoo yele man lee gyen wee kei ne gyu nɛ, ban na nyeebam.’ ” Keŋte Wurubuare felin ḡon mɔ sɛɛwɔ nyiaa, “Ayi, ke yɛɛ ampan. Baa fɛɛfo lee be kaale pou man, nawolo nyi be nombia ḡan bɔɔ yɛɛ nɛ ne gyae la ke sila wɔ.”

¹⁴ Ma besewɔ gɛɛse kɛɛ na, te me naa ḡoma wolomɛɛ ḡaale. Te me naa ḡolo kyaa ḡoma ḡenaŋ dɔɔ ḡgba “Deniwalan” nɛ. ɔ wuuna

gyooro kototɔɔ ɔ nyee dɔɔ, te ɔ dana sakawa keŋ kee bee banban ne ɔ nyinmaa man.

¹⁵ Kenŋte Wurubuaɛ kpilale ɲolo mɔ leewɔ Wurubuaɛ ɔsom deni dinaa keŋ man adido kɔŋ, te ɔ kolosiwɔ keŋkeŋ yako walaŋ ɲon ɔ kyaa ɲoma ɲan dɔɔ ne nyiaa, “Mo n sakawa keŋ na n ke keɛɛ weeneɛ ɲan. Nawolo nyi tɛɛle kei dɔɔ weeneɛ ɲan te yeɛ, te ɲa kekeɛɛ mɔ debaŋ te lii.”

¹⁶ Mena dɔɔ walaŋ ɲon ɔ kyaa ɲoma ɲan dɔɔ ne, fuŋa ɔ sakawa keŋ keɛɛ abɔɔ ɲan pou ɲɔɔ yeɛ tɛɛle dɔɔ ne.

¹⁷ Kenan wɔle te Wurubuaɛ kpilale ɲolo mɔ besewɔ lee Wurubuaɛ ɔsom deni dinaa keŋ man adido bela. Na ɲon mɔ dana sakawa banban daale.

¹⁸ Kenŋte Wurubuaɛ kpilale ɲolo mɔ leewɔ botɔɔ keŋ bee deesi fa Wurubuaɛ ne man kɔŋ. Wurubuaɛ kpilale kei ne kee na kedeesea boalaŋ keŋ dɔɔ. Te ɔ fae yeesa keŋkeŋ yako walaŋ ɲon ɔ dana sakawa banban keŋ nyiaa, “Mo n sakawa keŋ na n ke kɔ gerepo saase ɲan pou ɲɔɔ yeɛ tɛɛle kei dɔɔ ne lee ɲe wonse ɲan man.”

¹⁹ Mena dɔɔ Wurubuaɛ kpilale ɲon mɔ fuŋa ɔ sakawa keŋ kɔ gerepo saase ɲan pou lee ɲe wonse man, te ɔ fuŋa ɲa do bɔɔ dinaa keŋ man beɛ ɲmaase bia ɲan lese ɲa loŋ mo yeɛ solon ne. Mena bɔɔ kei seŋɛɛ fa Wurubuaɛ ban kum keŋ.

²⁰ Kenŋte be sakatee gerepo bia ɲan botɔɔ ɲmaase ɲa lese ɲa loŋ donɔɔ keŋ noɔman. Te loŋ keŋ ba lee ɲe man ne bese fatabo te ɲe

lanawo ngba boo ne. Fatabo kenan kelan
 doolon man gyae ke yee ngba maelese
 sonononse ala ne (200), te ke siilin mo gyae ke
 yee ngba nawootose anon ne.

15

*Wurubuarɛ kpilala ban be dana kayeyɛ nombia
 nyetooro ne*

¹ Kenan wole te ma besewo naa gyakolon
 nombii dinaa daale Wurubuarɛ man adido bela.
 Me naa Wurubuarɛ kpilala nyetooro baale na
 be dana kayeyɛ nombia nyetooro. Kayeyɛ
 nombia kena yena Wurubuarɛ balan denjele
 kewon otomante ken. Nawolo nyi na de kaa
 lam na, Wurubuarɛ mo woe gyae ke fee.

² Kenje me naa kolo gyooro gbeli ken siaman
 ngba epo lon ne. Na ke yee gelen gelen te kee
 nalakee ngba diiku ne, na boalan mo kyakalee
 ke man. Te me naa balan baale sejeje epo
 kenan nooman. Balan banan yena balan ban
 bo yoo di wonembukum non na bane non bo
 maa wonembukum nonan dinoo man, te o
 nomba sejeje fa o yele doo ne. Na be dana
 adoleese nan Wurubuarɛ be fa wo ne.

³ Na bee kpee Wurubuarɛ tobaale Mosesi
 noonon, na Nambu non noonon nyiaa,
 “De Gbengyoo Wurubuarɛ don pou nyee,
 n nombia nan n ne yee ne yee nombia dinaana
 na,

te ne dana gyakolon.

Nyan yena teele kei doo pou gyoo.

N nombia doo na ne gbese,

te ne yee anokoare mo.

⁴ De Gbenḡyoo,

amote kyaa la keḡ ɔ be gyae waa yee neḡ ya,
te amote mo be gyae la waa lese n yeḡ ya?

Nawolo nyi nyan nyaagen koon
yena walaḡ ḡon ayimee be doo n man ya.

Teele kei doo balan pou baa koḡ
kaa buḡ neḡ na baa som neḡ.

Nawolo nyi n ta lese n nombia
ḡan ḡe doo na ḡe gbēe ne deboo.”

⁵ Kei wole te me kee adido na, te me naawo
na Wurubuaee osom deni dinaa toomante keḡ
ne di adanseee nyi Wurubuaee kyaa botoo ne ta
toro.

⁶ Botoo te me naa Wurubuaee kpilala
nyetooro ban be dana kayeyee nombia nyetooro
ḡan ne, ta lee Wurubuaee osom deni dinaa keḡ
man. Ba doona akaralee kegbase wurikyim ḡan
ḡee ḡalakee ne, te ba moo koba yayam
abooose kpaḡ karase be konooose man.

⁷ Keḡte wonise banaara ban man ḡolo moo
koba yayam nyefalee nyetooro fa Wurubuaee
kpilala nyetooro ban. Aboo ḡan doo nyefalee
ḡan man ne, yee kayeyee kumee ḡan
Wurubuaee ḡon ɔ kyaa kekpaakekpa a ne waa
mo ban mo ḡa do teeḡ kei doo balan ne.

⁸ Botoo te Wurubuaee gyoorobiiri na ɔ don
yela nyooose kaa wulu Wurubuaee osom deni
dinaa keḡ man. Mena doo ḡolo te tale gyoo
Wurubuaee osom deni dinaa keḡ man ya, kelii
deban keḡ kayeyee nombia nyetooro ḡan
Wurubuaee ba mo fa ɔ kpilala nyetooro ban ne
taḡawo.

16

¹ Kenje me nyii woya ñaale Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa ken man ne yako Wurubuarɛ kpilala nyetooro ban kenken nyiaa, “Ɛ gyu ke kyɛkeke Wurubuarɛ ban kumɛɛ ñan ñe doo ɛ nyefalɛ nyetooro ñan man ne woli tɛle dɔɔ.”

² Botɔɔ te Wurubuarɛ kpilale gyanɗbate ñon gyuuwɔ ke kyɛkeke kpene ken doo ɔ nyefale ken man ne woli tɛle dɔɔ. Ɔ ke kyɛkeke ke woli tɛle dɔɔ pɛ, te gyamɛɛ kumɛɛ ñaale kaa gyɔɔ balan ban pou bɔɔ do wɔ wonembukum ñon nso, te bɛɛ som bane ñon bɔɔ maa wonembukum ñonan ñinɔɔ man ne.

³ Kenan wɔle te Wurubuarɛ kpilale balate ñon mɔ kyɛkeke kpene ken doo ɔ nyefale ken man ne do epo man. Botɔɔ te epo lon ken kyɛkeewɔ yɛɛ ñgba walan deyeñe fatabo ne, te wonembu kamase ñon ɔ doo epo man ne yenawɔ.

⁴ Kenje Wurubuarɛ kpilale batoorote ñon mɔ kyɛkeke kpene ken doo ɔ nyefale man ne do booner na lonse man, te ñe popou bese fatabose.

⁵ Botɔɔ te me nyii Wurubuarɛ kpilale ñon ɔ ne keɛ lonse ñan dɔɔ ne yakowɔ nyiaa,
 “Nyan yena Wurubuarɛ ñon n wulaa n kyaa lee kewalan ken,
 te nyan yena Wurubuarɛ ñon n kyaa deban kei.

Nyan yena Wurubuarɛ ñon ayimɛɛ kamase be doo n man ya.

Te n denɛle kewɔñ ken n ne wɔñ balan ne,
 doo na ke gbɛɛ.

⁶ Nawolo nyi ba koe n balan

na nya akpenkpenjgyɔɔra ban.
Mena dɔɔ te n moo fatabo fa wɔ nyi baa nyɔɔ,
ngba mena ken kaboena wɔ nɛ.”

⁷ Kenje me nyii njolo kolosiwɔ lee botɔɔ ken bee
deesi nɛ nyiaa,

“Ampan, de Gbenjyoo Wurubuarɛ don pou
nyee,
n nombia kedi yɛɛ anokoare te ke doo na ke
gbɛɛ.”

⁸ Kenan wole te Wurubuarɛ kpilale banaarate
njon mɔ kyɛɛkee kpene ken doo ɔ nyefale ken
man nɛ woli weese dɔɔ. Te be faa weese don
nyi waa nyakee balan ngba boalan nɛ.

⁹ Mena dɔɔ weese njon nyakee balan ban
nideli, te be falaa Wurubuarɛ njon ɔ dana don
mena kayeyɛɛ nombia njan dɔɔ nɛ yele. Mɔna
be bɛɛ ba te kyɛɛkee ba agyuen na baa tina be
nombiakumɛɛ keyɛɛ yela, na baa lese
Wurubuarɛ yele ya.

¹⁰ Kenje Wurubuarɛ kpilale banonje njon mɔ
kyɛɛkee kpene ken doo ɔ nyefale ken man nɛ
woli wonembukum njon gyooro gbeli ken dɔɔ.
Botɔɔ te ditinjɛɛ gyoo wonembukum njon gyoori
ken pou. Kayeyɛɛ ken be kɔn balan dɔɔ nɛ, yela
be nyii weelen nideli te be tao be kela.

¹¹ Be gyamɛɛ njan bɔɔ nyim na weelen ken
bɔɔ nyii nɛ, yela be falaa Wurubuarɛ njon ɔ
kyaa adido nɛ. Mɔna be bɛɛ ba te kyɛɛkee ba
agyuen na baa tina be nombiakumɛɛ keyɛɛ
yela, na baa kɔn ɔ gyan ya.

¹² Kenje Wurubuarɛ kpilale loorote njon mɔ
kyɛɛkee kpene ken doo ɔ nyefale ken man nɛ,
do boo dinaa ken bɛɛ baake ke nyi Efurate nɛ

man. Te lon̄ ken̄ pou yoowɔ, na gbɛɛ ke doo fa gyoonen̄ ban̄ baa lee weese dɛɛlee man̄ kɔn̄ nɛ.

13 Botɔɔ te me naa felinkumɛɛ atooro n̄aale na n̄e yɛɛ n̄gba penlase nɛ. N̄a lee wonembukum dekpatakperɛ n̄on na wonembukum gyan̄gbate n̄on, na wonembukum balate dekarate n̄on n̄ɔɔse man.

14 Mena felinkumɛɛ kɛwɔ yɛɛ ɔbɔnsam tewulɛɛwɔ, te be dana don̄ ken̄ bɛɛ tale yɛɛ gyakolon̄ nombia dinaana. Be don̄ tɛɛle kei gyoonen̄ pou dɔɔ beɛ yilaa wɔ, na be kaa yoo na Wurubuare don̄te n̄on ɔ weɛ dinaa ken̄ man.

15 De Gbengyoo kpa nyiaa, “ɛ tɔɔse nyi maa kɔn̄ kaa futaa n̄on bo n̄gba n̄mɛɛlate nɛ! Mena dɔɔ walan̄ kamase n̄on waa kyaa gyee ken̄ ɔ be wolee ɔ wose ya, te waa desina ɔ wose ken̄ ɔ be tɛɛ ditɛnteli na desɛn̄ balan̄ man̄ mena weɛ kenan̄ ya nɛ, n̄on na nyeebam.”

16 Ken̄te felinkumɛɛ n̄an̄ yilaa gyoonen̄ ban̄, te be gyuuwɔ kegyan̄ee botɔɔ ken̄ bɛɛ baake ke Gyudatena dei man̄ nyi Amagedɔn̄ nɛ.

17 Kenan̄ wɔle te Wurubuare kpilale nyetoorote n̄on mɔ kyɛɛkee kpene ken̄ doo ɔ nyefale ken̄ man̄ nɛ woli felin̄ man. Botɔɔ te me nyii yeesa ken̄ken̄ n̄aale lee gyooro gbeli ken̄ ke doo Wurubuare ɔsom deni dinaa ken̄ man̄ nɛ nyiaa, “Nɛnɛɛ dɔɔ te tan̄!”

18 Kei wɔle te ɔga n̄maalewɔ agbaatee agbaatee, te ɔ faewɔ agbaatee agbaatee, te tɛɛle wosiwɔ nideli. Leenan̄ deban̄ ken̄ balan̄ be kyaa tɛɛle kei dɔɔ pou nɛ, tɛɛle te wosi ta mena see ya.

19 Kenṭe donṵṵ dinaa keṅ kpasewṵ akpen atooro, te donṵṵse dinaana ṅan pou ṅe kyaa t̄ele kei dṵṵ n̄e yeḷeḷewṵ. Te Wurubuar̄e t̄ṵṵse nombiakum̄eḷe ṅan Babil̄ontena be yeḷe n̄e, mena dṵṵ ṵ gyeṅa baṅ kum do wṵ nideli ṅgba mena keṅ kaboena n̄e.

20 Te donṵṵse ṅan pou loṅ be kilisi ṅa gyaṅee n̄e, na bulase pou ṅaalaawṵ.

21 Te akpelenṅkpelenṅbia dinaana ṅan ṅe dana yuṅ nideli n̄e leewṵ adido yala balanṅ dṵṵ. Mena dṵṵ balanṅ baṅ falaa Wurubuar̄e lee kayeȳeḷe nombia ṅan akpelenṅkpelenṅbia ṅan ba mo kṵṅ be dṵṵ n̄e dṵṵ. Nawolo nyi diyem keṅ akpelenṅkpelenṅbia ṅan be naase wṵ n̄e, te yeḷe n̄sendee ya.

17

Futooli alo kum ṅon

1 Kenanṅ wole te Wurubuar̄e kpilala nyetooro baṅ be dana nyefal̄eḷe nyetooro ṅan n̄e, be man ṅolo kṵṅawṵ me gyaṅ kaa yako maṅ nyiaa, “Kṵṅ na maa wola neṅ mena keṅ maa wṵṅ futooli alo ṅon deṅele. Alo ṅonanṅ yeṅa donṵṵ dinaa keṅ bṵṵ baṅ ke booneṅ burum nṵṵman n̄e.”

2 T̄ele kei dṵṵ gyooneṅ ta gyem tisi ṵ dṵṵ ke yeḷe kafonṅ nombia na e. ṵ ta mo ṵ kafonṅ nombia w̄l̄eḷe t̄ele kei dṵṵ balanṅ pou nyee, ṅgba mena keṅ solonṅ ne w̄l̄eḷe solonṅ nyṵṵra nyeeya n̄e.

3 Kenṭe Wurubuar̄e felinṅ ṅon kaa gyoowṵ me man nideli, te Wurubuar̄e kpilale ṅon moo maṅ gyu depampaa dinaa daale man. Botṵṵ te me

naa alo ɲolo na ɔ kyaa wonembukum yayam ɲolo dɔɔ. Ba te ɲmarase mmusuo yela ɲan ɲɛ tia Wurubuare ɲɛ gyakaa ɔ dɔɔ pou. Wonembukum ɲonanɲ dana nyeeya nyetooro na woo kufu.

⁴ Na alo ɲonanɲ doona kanyaɲ yayam na agoo abɔɔ. Te ɔ moo kɔba yayam abɔɔ na kegyaɲase kpookpoo kpaakpaa nyiɲan ɲan ɲɛ ɲalakee te ɲɛ dana koyadoɲ ɲɛ mia desina ɔ wose. Te ɔ dana kɔba yayam kuruwaa keɲ ɔ nombia nkaraɲkaraɲ na ɔ futooli nombia ɲan be wulu ke man ɲɛ ɔ nyiɲmaa man.

⁵ Ba te ɲmarase yele daale keɲ walaɲ na walaɲ ba gyenɲ ka aseɛ ya ɲɛ gyakaa ɔ tirinɔɔ dɔɔ nyiaa,

“BABILON DONO DINAA,
FUTOOLI ALA POU BE NAA,
TɛɛLE KEI NOMBIA NKARAɲKARAɲ POU
NYEE.”

⁶ Keɲte me naawɔ na, alo ɲon te nyɔɔ Wurubuare balanɲ fatabo baa deese ɲgba solon te ɔ nyɔɔwɔ ɲɛ. Balanɲ kewɔ yena banɲ bɔɔ koe wɔ, keɲ bɔɔ mo be konɔɔ pou sila Yesu ɲɛ dɔɔ. Ma kena alo ɲonanɲ ɲɛ, ma wose gbirisi manɲ nideli.

⁷ Botɔɔ te Wurubuare kpilale ɲon bɔɔse manɲ nyiaa, “Wonɲ dɔɔ te n wose gbirisi neɲ? Yela maa lese alo ɲon na wonembukum ɲon ɔ dana nyeeya nyetooro na woo kufu, te alo ɲon kyaa ɔ dɔɔ ɲɛ nombia aweesenɲ ɲan man wola neɲ.

⁸ Wonembukum ɲon n be naa ɲɛ nafa na ɔ kyaa, mɔna nɛnɛɛ dɔɔ ɔ be kyaa bela ya. Waa lee bɔɔ kyilimkyilim keɲ ke taɲ ɔto ya ɲɛ man kɔɲ, na ɔ kaa yenɲ leki. Nyi akpaa tɛɛle kei dɔɔ

balan̄ ban̄ pou ba te n̄marase ba yela do
 Wurubuare nyeedon̄ t̄one ken̄ ke kyaa leenan̄
 kewalan̄ ken̄ Wurubuare be yee t̄eele kei ya n̄e
 de naa wonembukum̄ n̄on na, yakolon̄ gyae ke
 kyan̄ w̄o nideli. Nawolo nyi nafa na
 wonembukum̄ kei kyaa, te nen̄ee d̄oo ɔ be kyaa
 ya. M̄ona waa bese kaa lese ɔ wose wola bela.

⁹ Walan̄ n̄on ɔ dana nyansa te ɔ gyen̄ nombia
 n̄e, n̄on ne gyae la waa tale nyii nombia ken̄a
 man̄ nideli. Wonembukum̄ n̄on nyeeya
 nyetooro n̄an sen̄ee fa bulasebia nyetooro, te
 bulasebia n̄enan̄ d̄oo te alo n̄on ne kyaa.
 Bulasebia n̄enan̄ m̄o sen̄ee fa gyoonen̄ nyetooro.

¹⁰ Gyoonen̄ kew̄o man̄ banon̄ ta yekee.
 Loorote n̄on gyakaa ɔ ne di gyoori, te
 nyetoorote n̄on te k̄on̄a ta ya. Akpaa nyetoorote
 n̄on de k̄on̄ n̄e, waa di gyoori ken̄ bo deban̄
 kyomii na baa gegi e.

¹¹ Wonembukum̄ n̄on ɔ be kyaa kaalan̄ te
 nen̄ee ɔ be kyaa bela ya n̄e, n̄on yena gyoo
 gyanaarate n̄on te ɔ kpue gyoonen̄ nyetooro ban̄
 man̄. Te n̄on d̄oo ɔ ne gyu baa ɔ kaa yen̄ leki.

¹² Woo kufu n̄an n̄ be naa n̄e, n̄an m̄o sen̄ee fa
 gyoonen̄ kufu, m̄ona be te dii ta gyoori ya. M̄o
 baa fa gyoonen̄ kufu benan̄ na wonembukum̄
 n̄on don̄, na baa di gyoori deban̄ dokolon̄ bo.

¹³ Nombii dokolon̄ d̄oo te gyoonen̄ kufu benan̄
 pou sen̄ee. Baa yee n̄oodokolon̄ na baa mo be
 kegyiiri na be don̄ pou fa wonembukum̄ n̄on,
 na waa mo di gyoori.

¹⁴ Baa yoo na Nambu n̄on, m̄ona Nambu n̄on
 na ɔ balan̄ ban̄ ɔ be baake w̄o mo w̄o yee ɔ wui,
 te be silana e anokoare man̄ n̄e baa di ɔ d̄oo.

Nawolo nyi non yena gbengyoona pou
Gbengyoo na gyooneŋ pou Gyoo.”

¹⁵ Botɔɔ te Wurubuarɛ kpilale non yako man
bela nyiaa, “Booneŋ non n be naa keŋ futooli
alo non kyaa ne gyan ne, seŋe fa balan
kpookpoo ban be kyaa tɛele kei dɔɔ ne.

¹⁶ Te wonembukum non na woo kufu non n
be naa ne, baa kola futooli alo non nombia. Baa
wɔle e ne kyekpakyekpakyekpa, na baa tina e
yela ditenteli. Baa tao e, na baa too akan keŋ.

¹⁷ Nawolo nyi Wurubuarɛ yele la te gyooneŋ
kufu ban sɛwɔ, te be ye non Wurubuarɛ
kegyaebii. Mena dɔɔ te ba moo be don pou fa
wonembukum non nyi waa di gyoori kelii
deban keŋ Wurubuarɛ nombia anmarasen see
non gyae ke kɔŋ mena ne.

¹⁸ Alo non n be naa ne, non yena donɔɔ dinaa
keŋ ke gyoo ne di don tɛele kei dɔɔ gyooneŋ
pou dɔɔ ne.”

18

Wurubuarɛ keyele Babilon donɔɔ

¹ Kei wɔle ne, te ma besewɔ naa Wurubuarɛ
kpilale nolo te tisi lee adido ɔ ne kɔŋ. Na ɔ
dana don te ɔ gyoorobiiri nalakeewɔ tɛele kei
dɔɔ pou.

² Kenɛ ɔ fae yeesa kenken nyiaa,
“Babilon donɔɔ te yelee!

Babilon donɔɔ dinaa keŋ te yelee.

Botɔɔ ta bese obonsam na ɔ tewulee,
na felinkumee na gyebuse kumee,
na gyebuse nkarankaran pou dekyae.

³ Nawolo nyi ɔ ta mo ɔ kafonj nombia
kyaŋee tɛele kei dɔɔ balan pou.

ɔ kafonj kei yɛɛ yaa ngba solonj donje
te ɔ moowo fa tɛele kei dɔɔ balan
te be nyɔɔwɔ dɛɛse nɛ.

Tɛele kei dɔɔ gyoonenj ta gyem tisi ɔ dɔɔ
ke yɛɛ nombia nkaraŋkaraŋ,
ngba mena keŋ baala kafonjena na gyem
tisi
futooli alo dɔɔ nɛ.

Te tɛele kei dɔɔ kebudiira burum mɔ
te tɛɛ ɔ futooli keŋ dɔɔ nyinj ba wose.”

⁴ Keŋte me nyii woya ŋaale lee adido bela
nyiaa,

“Me balan,

ε koro lee Babilɔn donɔɔ dinaa kenan man.

Na εmɛɛ mɔ be nyinj yɛɛ nombiakumɛɛ
ŋan doo donɔɔ kenan man,
na Wurubuare ke wɔŋ ε denjele
ngba mena keŋ waa wɔŋ mena balan
benan denjele nɛ ya.

⁵ Wurubuare te tɔɔse ɔ nombiakumɛɛ ŋan,
nawolo nyi ŋe ta boo nideli
keŋ nyi ɔ be tale wolee ŋa ya.

⁶ Nombiakumɛɛ ŋan ɔ ba mo yɛɛ balan nɛ,
ε mo ŋe dinɔɔ akpeŋ ala tɔ e kom.

Te solonj keŋ ɔ be fa balan be nyɔɔ nɛ,
ε mo keŋ ke dana donj akpeŋ ala
kela ɔ wui keŋ nɛ fa e waa nyɔɔ.

⁷ Mena keŋ ɔ be di gyonj
te ɔ ba lese ɔ gyoorobiiri wola nɛ,
mena mɔ te ε naase e diyem
na ε ke yela waa yeyɛɛ nideli.

Nawolo nyi ɔ gyakaa ɔ ne gyo ɔ konɔɔ yako nyi,
 ‘Me yɛɛ ala gyoo e, ma te yɛɛ lialo e ya.

Te mɔɔ gyae maa di walaɲsa mɔ korakora ya.’

⁸ Lee mena dɔɔ weese dokolon koon man
 te kayeyɛɛ dinaa ken gyae kekɔn ɔ dɔɔ.

Kayeyɛɛ kenan yena yen,
 na walaɲsa kedi na tanam dinaa.

Kenan wɔle koran na,
 baa too e kekpa.

Nawolo nyi de Gbenɲgyoo Wurubuaɛ non
 waa wɔn ɔ denjele nɛ,
 ɔ dana don.”

⁹ Tɛɛle kei dɔɔ gyoonen ban bɔɔ gyem tisi ɔ
 dɔɔ yɛɛ kafon nombia na e, te bɔɔ di gyon
 kamase kpu na e nɛ, akpaa be naa boalan ken
 ne kpa e nɛ nyɔɔse na, baa wii na baa di ɔ
 walaɲsa nideli.

¹⁰ Diyem ken gyae kekɔn Babilon donɔɔ ken
 dɔɔ nɛ, gyae ke yɛɛ gyoonen ban gyakolon.
 Mena dɔɔ baa sen lemmem wii na baa yako
 nyiaa,

“Babilon donɔɔ laako!
 Babilon donɔɔ dinaa,
 nyan na gyerebi!

Nyan non nafa n dana don nɛ,
 na deban dokolon koon kei yaa
 be tan wɔlɛɛ nen nɛ?”

¹¹ Tɛɛle kei dɔɔ kebudiira ban mɔ baa wii na
 baa di walaɲsa ɔ dɔɔ. Nawolo nyi nono bɛɛ
 tekaa lɛɛ ba abɔɔ bela ya.

¹² Nono bɛɛ tekaa lɛɛ ba kegyanase na abɔɔ
 nan bɔɔ mo kɔba yayam na kɔba wolom na
 boya kpaakpaa nyinjan yɛɛ na nɛ ya. Nono bɛɛ

tekaa lɛɛ ba akaralɛɛ kpaakpaa nyinɔn, na agoo kanyanɔse na kanyanɔse yayama na abɔɔ ɔn bɔɔ mo tuu kela yɛɛ ɔn nɛ ya. Nɔlo bɛɛ tekaa lɛɛ abɔɔ ɔn bɔɔ mo daase kpoockpoo ɔn ɔn dana koya don ɔn yae, na abɔɔ ɔn bɔɔ mo nyeela kpoockpoo na boya ɔn ɔn dana koya don yɛɛ ɔn nɛ ya.

¹³ Nɔlo bɛɛ tekaa lɛɛ ba abɔɔ buruburu ɔn ɔn dana ofon te bɛɛ mo saa weenɛɛ, na adudo na oliifi na pɛpɛɛ na solon na nun ɔn bilin na nunkyuese na namense na dɛɛkyonɔse na ɔn kotase, na gbenɔn na ban bɔɔ kyan wɔ yoo man nɛ ya.

¹⁴ Kebudiira ban baa yako nyiaa, “Abɔɔ kpaakpaa ɔn pou n be yase n sia gyae nɛ, ɔn popou ta lee n nyinmaa man. Mena ken n be nyin n wose, na yele ken n be lɛɛ nɛ pou ta yoo kekpaakekpaa.”

¹⁵ Nombia ɔn gyae ke kon Babilon donɔɔ ken dɔɔ nɛ, gyae ke yɛɛ kebudiira ban bɔɔ di kebu donɔɔ kenɔn man nyin ba wose nɛ gyakolon. Mena dɔɔ baa sen lemlem wii, na baa di walaɔsa.

¹⁶ Baa wii yako nyiaa,
 “O Babilon donɔɔ dinaa laako!
 O Babilon donɔɔ dinaa,
 nyan na gyerebi.

Nafɔ n ne kaa akaralɛɛ na abɔɔ yayama
 na agoose bo.

Nafɔ kɔba yayam abɔɔ,
 na boya kpaakpaa nyinɔn abɔɔ,
 na kegyanɔse kpaakpaa nyinɔn
 ɔn ne ɔnalakee nɛ abɔɔ te n na doo.

17 Mɔna debaŋ dokolonŋ kei man na,
 nya abɔɔ ŋan pou te ŋaalaa.”

Kegyise baŋ bɛɛ kɛɛ agbele dinaana dɔɔ, na
 baŋ pou bɛɛ kyaa ŋe man, na baŋ pou bɛɛ yɛɛ
 tom ŋe man, na kebudiira baŋ pou bɛɛ tɛɛ epo
 dɔɔ di kebu nɛ, baa seŋ lemlem na bɛɛ kɛɛ
 donɔɔ kenanŋ.

18 Baa seŋ botɔɔ na baa kɛɛ donɔɔ keŋ
 kekpabii. Be naa ke kɛɛ kpaa keŋ nɛ baa yako
 nyiaa, “Donɔɔ wonŋi kyaa kaalanŋ, keŋ kelii
 mena donɔɔ dinaa kei.”

19 Baa kyaa ŋgba liala nɛ na baa wii
 waraŋase man nyiaa,
 “O Babilɔn donɔɔ dinaa laako!
 O Babilɔn donɔɔ dinaa,
 nyaŋ na gyerebi!

Nyaŋ dɔɔ te kebudiira baŋ pou
 bɔɔ mo agbele dinaana ta epo dɔɔ di kebu
 nɛ,
 nyiŋa ba wose.

Mɔna debaŋ dokolonŋ koonŋ man na,
 nya abɔɔ ŋan n be nyim nɛ pou te ŋaalaa.

20 Emɛɛ baŋ pou ɛ kyaa adido,
 na Wurubuaɛ balanŋ na Kristo kpilala,
 na Wurubuaɛ akpenŋkpenŋgyɔɔra pou
 ɛ yela ke yɛɛ ŋon gyonŋ.

Nawolo nyi Wurubuaɛ te wɔŋ donɔɔ keŋ
 deŋele
 lee diyem keŋ ɔ be naase ŋon nɛ dɔɔ.”

21 Botɔɔ te Wurubuaɛ kpilale Dekpatakpere
 ŋolo moo boe dinaa dinaa daale, te ɔ funŋa ke ka
 do epo man te ɔ yakowɔ nyiaa,

“Nne te baa mo don ʋɔɛ Babilɔn donɔɔ dinaa ken,
te ɲolo na ɲolo be gyae waa tekaa naa ke bela ya.

²² ɲolo mo be gyae waa tekaa nyii adolee gyɔɔra na nɔɔnen kpeera yaa keferee na kabere wolala nkan donɔɔ dinaa kei man bela ya.

ɲolo be gyae waa tekaa naa tom kamase yeere botɔɔ bela ya.

Mena mo te boɔ gyae baa tekaa nyii nyi ɲolo ne nan kolo boe doɔ bela ya.

²³ Te ɲolo na ɲolo be gyae waa tekaa naa kanea daale kenmanee botɔɔ bela ya.

ɲolo mo be gyae waa nyii alowɔlere nombia donɔɔ kenan man bela ya.

Nawolo nyi donɔɔ kenan man kebudiira yena balan ban be dana yele teele kei doɔ.

Mona ke man ɲmeesentena,
te yeli teele kenan doɔ balan pou ta yoo.

²⁴ Babilɔn donɔɔ dinaa kei man te ba koo Wurubuae akpenkpengyɔɔra, na ɔ balan na balan ban pou boɔ koo teele kei doɔ ne.

Lee mena doɔ te Wurubuae ne wɔn donɔɔ kenan denjele ne.”

19

¹ Kena pou wole ne, me nyii yeesa ɲaale adido ɲgba balan burum yeesa ne nyiaa,
“E lese Wurubuae yele.

De Wurubuae yena nyeeleere.

ɲon te gyoorobiiri na don pou yee ɔ wui.

² Nawolo nyi Wurubuarɛ ne di nombia ke gbɛɛ
     dɔɔ,
     te kaboena mɔ.
 ɔ te bu futooli alo dinaa ñon ɔ ba mo
     ɔ kafon nombia wɔlɛɛ tɛele kei dɔɔ balan
     nɛ fɔɔ.
 Te lee mena ken ɔ ba koe Wurubuarɛ tewulɛɛ
     dɔɔ,
     te Wurubuarɛ ne wɔn ɔ denjele tɔ kom nɛ.”

³ Kenje ba besewɔ fae yeesa adido botɔɔ bela
 nyiaa,
 “ɛ lese Wurubuarɛ yele.
 Be ka too Babilɔn donɔɔ ken nɛ,
     boalan ken nyɔɔse ta koro lan adido
     kekpaakekpa.”

⁴ Botɔɔ te kegyiise saobanaara ban, na wonise
 banaara ban tisiwɔ buɲ te ba som Wurubuarɛ
 ñon ɔ kyaa ɔ gyooro gbeli dɔɔ nɛ te be sɛwɔ
 nyiaa,
 “ɛ lese Wurubuarɛ yele. Amen.”

⁵ Kenje yeesa ñaale leewɔ gyooro gbeli ken
 gyan nyiaa,
 “ɛmɛɛ Wurubuarɛ tewulɛɛ pou,
     ɛ lese ɔ yele.
 ɛmɛɛ ban pou ɛ ne yee Wurubuarɛ nɛ,
     ɛ lese ɔ yele.
 Balan ban be dana yele na balan yakaa nyiban
     pou,
     ɛ lese Wurubuarɛ yele.”

⁶ Botɔɔ te me nyii yeesa ñaale adido ñgba balan
 burum baale yeesa nɛ bela. Yeesa ñenan nkan
 yɛɛ ñgba boo dinaa daale wuu la yaa ɔga kefae
 nɛ nyiaa,

“E lese Wurubuarɛ yele.

Nawolo nyi de Gben̄gyoo Wurubuarɛ ɲon
 ɔ yɛɛ don̄ pou nyee e nɛ,
 ɲon ne diina gyoori.

⁷ E yela ke yɛɛ daa gyon̄ na dɛɛ nyan̄ɛe
 na dɛɛ lese Wurubuarɛ yele.

Nawolo nyi deban̄ te lii nyi Nambu ɲon
 ɔ ba mo ɔ wose fa kedeesa nɛ ka kpeo alo.
 Te alowɔle ɲon mo te desina ɔ wose see.

⁸ Be ta mo akaralɛɛ ken̄ ke dana kyeo
 te ka wolosɛɛ nideli nɛ,
 kegba fa alowɔle ɲon nyi waa do.”

(Akaralɛɛ ken̄ sen̄ɛɛ fa Wurubuarɛ balan̄
 nombia kpaakpaa ɲan bɛɛ yɛɛ nɛ.)

⁹ Ken̄te Wurubuarɛ kpilale ɲon yako man̄
 nyiaa, “Nmarase nyiaa, ‘Balan̄ ban̄ boɔ baake
 wo Nambu ɲon alowɔle weenɛ tɛɛ nɛ, ban̄ na
 nyeebam.’ ” Te ɔ besewɔ yako man̄ nyiaa,
 “Wurubuarɛ noɔwoya gbagba yɛna ken̄a.”

¹⁰ Botɔɔ te me tisiwo bun̄ ɔ nawɔɔtɛɛ nyi maa
 som e, te ɔ yako man̄ nyiaa, “Naa yɛɛ mena ya.
 Nawolo nyi man̄ mo yɛɛ Wurubuarɛ tobaale e,
 ɲgba emɛɛ na n tebia ban̄ pou de dana Kristo
 nombia ɲan ɔ ba lese wola daa man̄ nideli nɛ.
 Mena doɔ Wurubuarɛ waagen̄ te kaboena nyi
 dɛɛ som.”

Nawolo nyi anokoare ken̄ Yesu ba lese wola
 daa nɛ, ken̄ ne faa na ɔ balan̄ don̄ te bɛɛ tale
 kolosi ɔ nombia.

Walan̄ ɲon ɔ kyaa dɛɛkyon̄ wolom ɲon doɔ nɛ

¹¹ Ken̄te me naawɔ na adido ta toro, te me
 keɛ na dɛɛkyon̄ wolom ɲolo sen̄ɛɛ laa, na ɲolo

kyaa ɔ dɔɔ. Walaŋ ŋon ɔ kyaa ɔ dɔɔ ne ye le yena nyi, “Walaŋ ŋon ɔ dana anokoare, te ɔ bee di dekara ya.” Nawolo nyi ɔ ne di ɔ nombia na ke gbɛɛ, te ɔ ne yoo ɔ yoo mo na ke gbɛɛ.

¹² Na ɔ siabia yɛɛ ŋgba boalan laakem nɛ, te ɔ wuuna gyooro kotɔtɔɔse burum. Ɔ dana ye le daale keŋ bɔɔ ŋmarase gyakaa ɔ dɔɔ, keŋ ŋolo ba gyen ye le kenan kpu na e ya.

¹³ Ɔ doona kegba wurikyim daale keŋ bɔɔ mo ke do fatabo man. Ɔ ye le keŋ bɛɛ baake e yena nyi, “Wurubuare Nombii.”

¹⁴ Na Wurubuare adido yoonɔtɛna kyaa dɛɛkyɔŋse woloma dɔɔ be silana e. Ba doona akaralɛɛ kegbase kpaakpaa nyinjan, ŋan ayimɛɛ kamase be doo ŋe man ya.

¹⁵ Yoosila keŋ ke yɛɛ sia na wɔle te kɛɛ bee nideli nɛ toɛɛ ɔ nɔɔman. Yoosila kenan te waa mo yoo di tɛɛle kei balan pou dɔɔ. Waa yɛɛ don na waa di gyoori tɛɛle kei balan pou dɔɔ, keŋ ɔ be gyae waa wii be waranase ya. Te waa yela Wurubuare ŋon ɔ yɛɛ don pou nyee e nɛ, ka mo ɔ ban kum keŋ wɔŋ ba denjele nideli, ŋgba mena keŋ bɛɛ ŋmaase danbii lese ka lon nɛ.

¹⁶ Te ye le keŋ bɔɔ ŋmarase gyakaa ɔ kegba na ɔ yii dɔɔ yena nyiaa,

“GYOONEN POU GYOO,

NA GBENGYOONA POU GBENGYOO.”

¹⁷ Botɔɔ te me naa Wurubuare kpilale ŋolo seŋɛɛ weese man. Kenɛte ɔ fae yeese keŋkeŋ baake gyebuse ban pou bee furufu adido nɛ nyiaa, “Ɛ kɔŋ kaa yilaa Wurubuare Dekpatakpere ŋon gyan, na ɛ ke di weenɛɛ ŋan ɔ be desina see ŋon nɛ.

18 Ɛ kɔŋ kaa kyonjii gyoonen na yoonɔɔtena kegyiise, na yoonɔɔtena ban bɔɔ yale yoo man ne naane. Ɛ kɔŋ kaa kyonjii deekyonse na ban be kyaa be dɔɔ ne, na balan pou na gbenja na gyoorobia na balan ban be dana yele na balan yakaa nyiban pou naane.”

19 Kenje me naa wonembukum non, na tɛele kei dɔɔ gyoonen na be yoonɔɔtena pou, na be te yilaa beɛ kɔŋ be kaa yoo na walan non ɔ kyaa deekyon wolom non dɔɔ ne, na ɔ yoonɔɔtena.

20 Mɔna be dii wonembukum non, na dekara dekpenkpenjyɔɔre non ɔ be yeɛ gyakolon nombia wonembukum non yele man ne dɔɔ. Nawolo nyi gyakolon nombia kenja te ɔ moowɔ beo balan ban bɔɔ do wɔ wonembukum non nso, te bɔɔ som bane non bɔɔ maa wonembukum non dinɔɔ man ne. Kenje be funja wonembukum nonan, na ɔbɔnsam dekara dekpenkpenjyɔɔre non na be sia fonɛɛ do boalan degyapaa ken keɛ kpaa ngba kpatakpela ne man.

21 Yoosila ken doo walan non ɔ kyaa deekyon wolom non dɔɔ nɔɔman ne, kenje ɔ moowɔ koe balan akan ban pou, te gyebuse kaa wuuwɔ be naane dɔɔ te be dii ja ba kegyaebii.

20

Kulutoonen kakpon jan

1 Kenje me naa Wurubuarɛ kpilale nolo te tisi lee adido ɔ ne kɔŋ. Ɔ dana safowaa ken beɛ mo toro bɔɔ kyilimkyilim ken ke tan ɔto ya ne, na agbaraagbaraa dinaa daale ɔ nyinmaa man.

² Botɔɔ te ɔ kyanja wonembukum dekpatakpere non ɔ yee ngba lanjan ne don man. Non yena benen benen dom non bee baake e nyi yele woleere yaa obonsam ne. Kenete ɔ bake e see nyi waa doo botɔɔ kulutoonen kakpon (1,000).

³ Te Wurubuare kpilale non funja e do boɔ ken ke tan oto ya ne man, te ɔ tɔɔ ke safowaa. Kenete ɔ moo kolo tɔ ke nɔɔ, na ɔ ba tekaa nyin gbɛ ta beo balan tɛele kei dɔɔ bela ya, kelii kulutoonen kakpon (1,000) nan oto. Kenan wole na, baa bese lese e deban kyomii daale bela.

⁴ Kenan wole te me naa gyooro gbelee naale bela. Na balan ban be kyakɛɛ ne dɔɔ ne, yena balan ban boɔ fa wo don nyi baa di balan nombia ne. Kenete ma besewo naa balan ban boɔ kolosi Wurubuare nombia nan, te boɔ di Yesu Kristo wose man adanseɛ dɔɔ boɔ kereɛ ba nyeeya ne ba woya. Mena balan kewo yena balan ban be te bun som wonembukum non ya, yaa bane non boɔ maa wonembukum non dinɔɔ man ya, te ba te see mo nyi baa do wo wonembukum non nso be tirinɔɔse dɔɔ yaa be nyinmaase dɔɔ ya ne. Mena balan kewo fonae lee yen man, na ban na Kristo kedi gyoori kulutoonen kakpon (1000).

⁵ Kewo yena balan gyangbatena ban boɔ tangbɛɛ fon lee yen man. Woya akan ban dɔɔ, boɔ gyaɛ baa fon ya kelii kulutoonen kakpon (1000) nan oto pe.

⁶ Balan ban be kpuɛ balan gyangbatena ban boɔ tangbɛɛ fon lee yen man ne, ban na nyeebam te Wurubuare siaman na, ayimeɛ

kamase be doo be man ya. Mena balan kewo doo, yen bolate ken be dana don be doo bela ya. Baa bese Wurubuarɛ na Kristo saese, na ban na Kristo ke di gyoori kulutoonen kakpon (1000).

Be te fun ɔbɔnsam do boalan man

⁷ Kulutoonen kakpon (1000) njan wɔle nɛ, baa lese ɔbɔnsam lee botɔɔ ken bɔɔ tɔ e do nɛ.

⁸ Waa ta beo tɛele kei doo yenan kamase balan pou, na waa yilaa wɔ fa yoo. Be yaanɔle yɛɛ nɔba epɔ nɔɔman anasa nɛ. Tɛelese kenja te bɛɛ baake nyi Goge na Magoge.

⁹ Non na ɔ balan yaaseewɔ gyoo tɛele kei doo pou, te be kilisi Wurubuarɛ balan na ɔ donɔɔ ken ɔ ne gyae ke nɛ. Mɔna boalan leewɔ adido kɔn kaa kpa wɔ pou.

¹⁰ Kenje be funja ɔbɔnsam non ɔ ba beo wɔ nɛ do boalan degyapaa ken kɛɛ kpaa nɔba kpatakpela nɛ man. Botɔɔ ken bɔɔ wulaa fun wonembukum non na dekara dekpenkpenngyɔɔre non do nɛ. Botɔɔ te baa naa diyem nelim na ka weese kekpaakekpaa.

Nombia kedi ɔtomante

¹¹ Kenje me naa gyooro gbeli wolom dinaa dinaa daale, na walan non ɔ kyaa ke doo nɛ. Te adido na ateta pou njaalaawɔ ɔ siaman, ken njolo na njolo te naa nja bela ya.

¹² Te me naa balan ban pou be dana yele na balan yakaa nyiban ban bɔɔ yekee nɛ, na ba senɛɛ gyooro gbeli ken siaman. Botɔɔ te be gyuuusu tɔna njaale man. Kenje ba besewɔ gyuuusu tɔne ken bɛɛ baake ke nyi nyeedon tɔne nɛ. Te be dii woya ban nombia, nɔba mena ken

bɔɔ ɲmarase ba wose man nombia do tɔna ɲan man nɛ.

¹³ Botɔɔ te epo lese balan ban pou bɔɔ yem dɔɔ ke man nɛ debɔɔ, te yeɲ na woyadɛɛ mɔ lese woya ban be doo be nyiɲmaa man debɔɔ. Te be dii be man walaɲ kamase nombia, ɲgba mena keɲ bɔɔ ɲmarase be nombia ayɛɛsa do tɔna ɲan man nɛ.

¹⁴ Keɲte be fuɲa yeɲ na woyadɛɛ do boalaɲ degyapaa dinaa keɲ man. Boalaɲ degyapaa kei yena yeɲ bolate keɲ.

¹⁵ Walaɲ kamase ɲon ba te naa ɔ yele nyeedoɲ tɔne keɲ man ya nɛ, bee fuɲ ɔtenate bo do boalaɲ degyapaa keɲ man.

21

Adido wɔle na tɛɛle wɔle

¹ Kenan wɔle te me naa adido wɔle na tɛɛle wɔle. Adido gyanɲbate na tɛɛle gyanɲbate keɲ, na epo pou te ɲaalaa.

² Botɔɔ te me naa Gyerusalem donɔɔ wɔle keɲ ke yeɛ Wurubuare donɔɔ ke nɛ, te tisi lee Wurubuare gyan adido ne kɔɲ tɛɛle man. Wurubuare te desina donɔɔ kenan, ɲgba mena keɲ bee mia alowɔle na ɔ kaa gyanɲee na ɔ baale nɛ.

³ Keɲte me nyii woya ɲaale kolosiwɔ keɲkeɲ lee gyooro gbeli keɲ gyan nyiaa, “Nɛnɛɛ dɔɔ, Wurubuare te tisi kɔɲ ɔ kaa kyaa ɔ balan man. Waa kyaa be man, na ban mɔ ka bese ɔ balan. Wurubuare gbagba waa kyaa be man, na waa bese be Wurubuare.

⁴ N̄on Wurubuarɛ ne gyae la waa feefo be siasaran pou. Te yen yaa kewii, yaa walaŋsa kedi yaa weelen ba gyae ka tekaa kyaa botɔɔ bela ya. Nawolo nyi abɔɔ benɛɛ n̄an pou te lam.”

⁵ Botɔɔ te walaŋ n̄on ɔ kyaa gyooro gbeli ken dɔɔ nɛ yakowɔ nyiaa, “Ɛ kɛɛ! Nɛnɛ mɛɛ yɛɛ kpene kamase wɔle!” Ken̄te ɔ besewɔ yako maŋ bela nyiaa, “N̄marase nombia n̄an n ne nyii nɛ see, nawolo nyi n̄e yɛɛ anokoare, te kaboena nyi walaŋ kamase waa lɛɛ n̄a di.”

⁶ Te ɔ besewɔ yako maŋ nyiaa, “Te taŋ! Maŋ yena Alfa na Omega, kpene kamase gyan̄gbate na ɔtomante. Balaŋ baŋ lon̄boanen̄ na ko wɔ nɛ, maa kyee nyeedon̄ lon̄ ken̄ fa wɔ na baa nyɔɔ, ken̄ bɔɔ gyae baa tɔ kom ya.

⁷ Walaŋ kamase n̄on ɔ sem ken̄ken̄ te ɔ yoo di nombiakumɛɛ pou dɔɔ na, maa fa e abɔɔ ken̄a pou. Maa bese ɔtenate Wurubuarɛ, na n̄on mɔ ka bese me bu.

⁸ Mɔna gyakolon̄tena, na baŋ bɔɔ ne lɛɛ maŋ di ya, na baŋ bɛɛ yɛɛ nombia n̄karan̄karan̄ na baŋ bɛɛ koe balaŋ na kafon̄tena na n̄meesen̄tena, na banesomra na akɛɛɛtena pou dɔɔ, baa fun̄ wɔ bo do boalan̄ degyapaa ken̄ kɛɛ kpaa n̄gba kpatakpela nɛ man. Kei yena yen̄ bolate ken̄.”

Gyerasalem donɔɔ wɔle ken̄

⁹ Ken̄te Wurubuarɛ kpilala nyetooro, baŋ nafa be dana kayeyɛɛ nombia nyetooro akan̄ n̄an doo nyefalɛɛ nyetooro n̄an man nɛ, be man n̄olo kɔŋawɔ kaa kolosi na maŋ nyiaa, “Kɔŋ, na

maa wola neŋ alowole ŋon. Ŋon yena Nambu ŋon wεele ŋon.”

¹⁰ Kenŋe Wurubuarε felin ŋon kaa gyoowɔ me man nideli, te Wurubuarε kpilale ŋon moo man gyu bula dinaa dinaa daale kenŋ ka korεε ne nyee man. Botɔɔ te ɔ yela me naa Gyerusalem donɔɔ wɔle kenŋ ke yεε Wurubuarε donɔɔ ke nε, na ke te tisi lee Wurubuarε gyanŋ adido ne kɔŋ tεele man.

¹¹ Na Wurubuarε gyoorobiiri te yeli donɔɔ kenanŋ ne ŋalakee, ŋgba boe kenŋ ke dana koyadonŋ te bεε baake ke nyi Gyasipa te kεε ŋalakee ŋgba diiku nε.

¹² Na ba te ma dekyanŋ dɔɔlonŋ dɔɔlonŋ daale kilisi donɔɔ kenanŋ, te ke dana anaanɔɔse kufu ala. Na Wurubuarε kpilala kufu bala ne kεε na anaanɔɔse ŋan dɔɔ. Ba te ŋmarase Iserae akpaŋalanŋse kufu ala ŋan yela gyakaa anaanɔɔse ŋan pou dɔɔ.

¹³ Dekyanŋ kenŋ dana yenaase anaara, te anaanɔɔse atooro mɔ doo yenanŋ kamase man. Anaanɔɔse atooro doo weese dεεlee, te atooro mɔ doo weese dεεyalae. Atooro doo ado, te atooro mɔ doo ata.

¹⁴ Boya kufu ala te ba moowɔ see dekyanŋ kenŋ be kilisi donɔɔ kenŋ nε mokɔɔ, te be ŋmarase Nambu ŋon kpilala kufu bala banŋ yela gyakaa boya ŋenanŋ dɔɔ.

¹⁵ Na Wurubuarε kpilale ŋon ɔ be kolosi na man nε, dana danŋ kenŋ bɔɔ mo kɔba yayam yεε ke te bεε mo maa abɔɔ nε. Kenŋ te waa mo maa donɔɔ kenŋ, na ka anaanɔɔse ŋan na ka akyanŋse ŋan pou.

16 Donɔɔ ken ɔfalabon na ke dɔolon pou yee kyeekyee. Wurubuare kpilale non moo ɔ dan ken maa donɔɔ ken dɔolon man na, ke gyae ke yee ngba maelese kakron dokolon na yaale ne (1,500). Donɔɔ ken dɔolon na ko ɔfalabon na ko okooron pou yee kyeekyee.

17 Wurubuare kpilale non maa donɔɔ ken dekyan ken okeeren man na, na ke yee nawɔɔɔɔse sonononse akpen ala na kufu looro.

18 Boe kpaakpaa ken bee baake ke nyi Gyasipa ne, te ba moowo ban dekyan ken. Te koba yayam gbagba ken kee halakee ngba diiku ne, te ba moowo ban donɔɔ kenan.

19-20 Boya kpookpoo kpaakpaa nyinjan nan ne dana koyadon te ne dana kyeo ne, te ba moowo see dekyan ken be kilisi donɔɔ ken ne mokoo.

Boe gyan gbate ken yena Gyasipa,

alate yena Safire,

te atoorote yena Agate

te anaarate yena Emeradi

te anonte ken yena Oniki

te loorote yena Kanelia

te nyetoorote yena Kirisolite

te gyanaarate yena Berile

te kadaalete yena Topasi

te kufute yena Kirisopase

te kufudaalete yena Yasinti

te kufu alate yena Ametisiti.

21 Kegyanase kufu ala te ba moowo yee

anaanɔɔse kufu ala nan pou. Kegyanɔɔ dinaa

dokolon te ba moowo yee denanɔɔ kamase. Te

ba moo koba yayam gbagba ken ne naa ngba

diiku ne, yee donɔɔ ken abontere dinaa ken.

²² Ma te naa Wurubuaɛ ɔsom deni dinaa daale donɔɔ kenan man ya. Nawolo nyi na da Gbenɔyoo Wurubuaɛ don pou nyee non, na Nambu non kyaa botɔɔ ken balan na som wo yenan kamase.

²³ Bɛɛ tekaa hia nyi weese yaa gyaalan dɛɛ lee donɔɔ kenan man ya. Nawolo nyi Wurubuaɛ gyoorobiiri ken ne nmanɛe la botɔɔ, te Nambu non yena ke kanea.

²⁴ Mena kenmanɛe kenan man te tɛɛle kei dɔɔ balan pou baa naa ta, te tɛɛle kei dɔɔ gyoonen mo baa mo ba wosekenyin kɔn donɔɔ kenan man.

²⁵ Baa toro donɔɔ kenan anaanɔɔse non see, ken bɔɔ gyae baa to na korakora ya. Nawolo nyi ditiɛtɛɛ be gyae ke kyaa donɔɔ kenan man ya.

²⁶ Debiise pou balan baa mo be gyoorobiiri na ba wosekenyin kɔn donɔɔ kenan man.

²⁷ Mɔna kpene kamase ken ke dana ayimɛɛ nɛ be gyae ka gyoo donɔɔ kenan man ya. Walaɛ kamase non mo ɔ ne yɛɛ nombiakumɛɛ, yaa desɛn nombia yaa non ɔ ne dii akɛɛɛ nɛ, be man nolo na nolo be gyae waa gyoo donɔɔ kenan man ya. Mɔna balan ban bɔɔ nmarase ba yela do Nambu non nyeedon tɔne ken man nɛ, ban baagen ne gyae la baa gyoo donɔɔ kenan man.

22

¹ Kenɛ Wurubuaɛ kpilale non wola man boo ken ka lon ne fa nyeedon nɛ, na ke yɛɛ gelenɔɔ te kɛɛ nɔlakeɛ nɔba diiku nɛ. Na

lon kenan na lee bo Wurubuarɛ na Nambu non gyooro gbeli ken tɛɛ.

² Lon ken don bo na abɔntere dinaa ken ke doo donɔɔ ken nsana nsana nɛ. Nyeedon dan senɛɛ boo ken dingyin na dingyin. Dan kenan na see bia betabokufuala kulutoo dokolon man. Kei nawolo baa nyi gyaalan kamase man na, kɛɛ see bia. Te ke faarense mo te bɛɛ mo kyɔ tɛɛle kei doo balan kaweesse pou.

³ Kpene kamase ken Wurubuarɛ ne kole nɛ, be gyae ke kyaa donɔɔ kenan man ya. Wurubuarɛ na Nambu non gyooro gbeli gyae kedoo donɔɔ kenan man, te ɔ tewulɛɛ mo baa som e.

⁴ Baa naa Wurubuarɛ na be sia, te ɔ yele gyae ke gyakaa be tirinɔɔse doo.

⁵ Tɛɛ be gyae ke yu botɔɔ bela ya. Te boɔ gyae baa hia kanea yaa weese mo botɔɔ ya, nawolo nyi de Gbenjyoo Wurubuarɛ ne gyae la waa yɛɛ ba kenmanjɛ. Te baa di gyoori mo kekpaakekpa.

⁶ Kenje Wurubuarɛ kpilale non yako man nyiaa, nombia kenja yɛɛ anokoare ken kaboena nyi walan kamase waa lɛɛ na di. De Gbenjyoo Wurubuarɛ non ɔ ba mo ɔ felin do wa akpenkpenjyooɔra man nɛ, kpila na man nyi me kaa lese nombia nan ne gyae ke kon weeya kenja man nɛ wola ɔ balan.

Yesu ne kon

⁷ Yesu kpa ɛ tei nideli, be gyae ke di weeya ya maa kon. Walan kamase non waa di nombia

gbεε kɔŋ nyeedoŋ dan ken gyan, na ε ke nyin
gbεε mo denanɔɔ ken man gyoo donɔɔ dinaa
ken man nε, εmεε na nyeebam.

¹⁵ Mɔna ban baa dɔɔ donɔɔ ken nɔɔman nε,
ban yena ban bεε yεε nombia nkaranƙaran, na
ηmeesentena na kafontena na ban bεε koe
balan, na ban bεε som bεenen na ban bεε gyae
akerεε te bee di akεεε nε.

¹⁶ Kenƙe Yesu besewɔ yako nyi, “Maŋ kpila na
me kpilale ε gyan nyi ɔ kaa yako nombia kenja
fa Kristotena ban. Ma lee gyoo Defidi duulun
man. Maŋ yena nebo kyolobii non ɔ ne ηalakee
nideli nε.”

¹⁷ Te Wurubuare felin non na alowole non
yakowɔ nyiaa, “Kɔŋ!” Walaŋ kamase non ɔ ne
nyii nombia kenja nε, non mɔ waa yako nyi
“Kɔŋ.” Walaŋ kamase non lonboanen na ko e
na, waa kɔŋ. Te walaŋ kamase non mɔ ɔ gyae
na, waa kɔŋ na ɔ kaa nyɔɔ nyeedoŋ lon ken
Wurubuare na mo fa balan yakaa nε.

Nombii Otomante

¹⁸ Mεε faree walaŋ kamase non ɔ ne nyii
nombia ηan bɔɔ yako see tɔne kei man nε
nyiaa, akpaa ηolo da mo kolo kpu nombia kenja
man na, Wurubuare waa yela kayeyεε ηan pou
doo tɔne kei man nε ke kɔŋ ɔ dɔɔ.

¹⁹ Mena mɔ te akpaa ηolo da lese kolo lee
nombia ηan bɔɔ yako see tɔne kei man na,
Wurubuare waa lese ɔ dedii lee nyeedoŋ dan
ken, na Wurubuare donɔɔ ken ɔ be yako ke
nombia tɔne kei man nε man.

²⁰ Yesu non ɔ be di adanseε nyi nombia kenja
pou yεε anokoare nε kpa nyiaa, “Be gyae ke di

weeya ya maa kɔŋ” Te maŋ mo sɛɛwɔ nyi,
“Amen. De Gbenɔgyoo Yesu, kɔŋ.”

²¹ De Gbenɔgyoo Yesu waa mo ɔ bɛɛɛ boele
Wurubuare balan pou, na waa sen be wɔle.
Amen.

**WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA
NŌŌKEBAKESEE WŌLE**
The New Testament in the Delo language of Ghana:
**WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA NŌŌKEBAKESEE
WŌLE**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Delo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Jun 2026 from source
files dated 17 May 2025

80e9f745-c10c-5e3f-94bb-9d65aa1a1b11